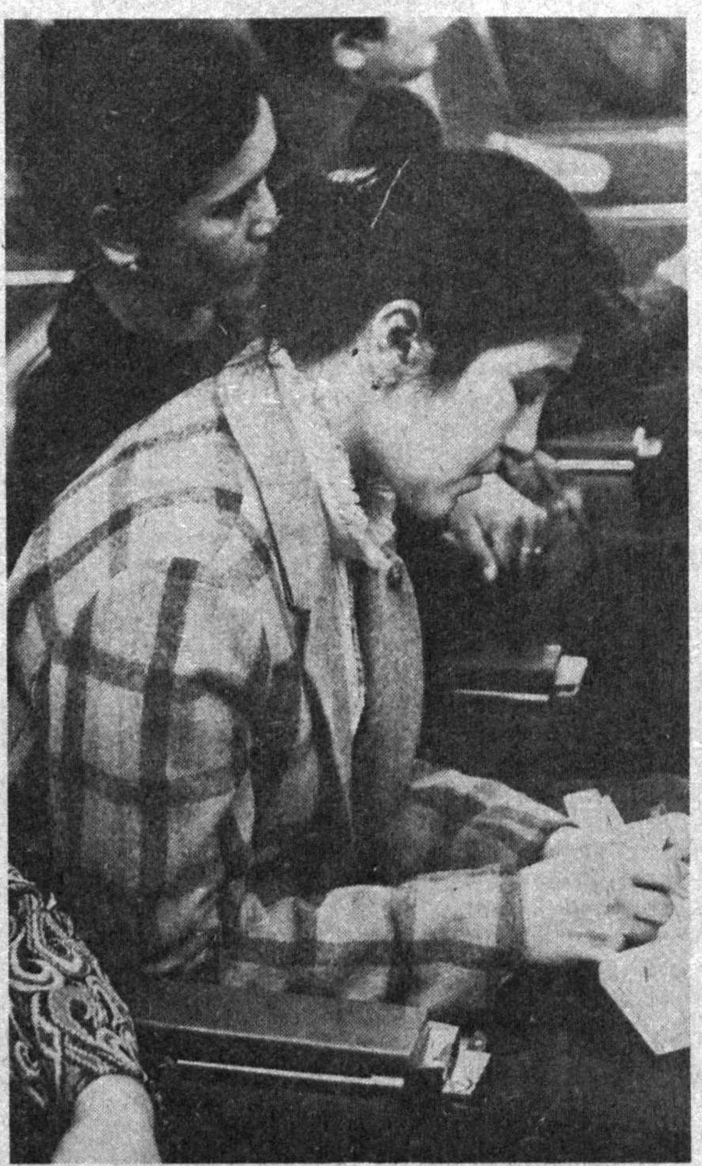
БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

Ёш ленинчи

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 15 ноябрь Пайшанба
№ 218 (13.654).
Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ БОШ НАШРИ •

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг IX пленуми тўғрисида АХБОРОТ

14 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг IX пленуми бўлиб, унда қуйидаги масалалар кўрилди:

1. Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съезди кун тартибига киритилган ҳужжатлар тўғрисида:

2. — «Ёшлар Иттифоқини янгилаш, ёш авлодни ижтимоий муҳофаза қилиш, Ўзбекистоннинг мустақил равнақи йўлида йигит ва қизларни жипслаштириш учун» Марказий Қўмитанинг Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съездига ҳисобот маърузасининг қисқача баёни.

(Маърузачи Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. НОСИРОВ).

— Ўзбекистон ЛКЁИнинг Ҳаракатнома ва Устави.

(Маърузачи Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг котиби А. ҚОДИРОВ).

— Ўзбекистон ССЖнинг «Ўзбекистон ССЖда давлат ёшлар сиёсати тўғрисида» Қонунининг лойиҳаси».

(Маърузачи Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг иккинчи котиби А. БИБИКОВ).

— Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съезди кун тартибидаги масалаларни ўзгартириш тўғрисида.

— Жумҳурият комсомол ташкилотларининг сайлаб қўйиладиган органларини шакллантириш, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Назорат комиссиясини сайлаш юзасидан комиссиялар таркиби тўғрисида.

3. «Ёшлар олий билимгоҳи фаолиятининг моҳияти тўғрисида».

(Маърузачи Ёшлар олий билимгоҳининг ректори Р. СОБИРЖОНОВ).

Кун тартибидаги масалалар юзасидан музокараларда Самарқанд вилояти комсомол қўмитасининг иккинчи котиби **В. Тивоник**, Сурхондарё вилояти комсомол қўмитасининг биринчи котиби **У. Холмонов**, Гулистон ноҳия комсомол қўмитасининг биринчи котиби **А. Исақулов**, Марғилон шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби **Ж. Султонов**, Наманган вилоят комсомол қўмитасининг биринчи котиби **М. Турсунов**, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг аъзоси, Тўрткўл ноҳия фирқа қўмитасининг иккинчи котиби **М. Хадаев**, Андижон вилояти комсомол қўмитасининг биринчи котиби **З. Саидхўжаев**, Тошкент шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби **Ж. Ҳакимов**, БЛКЁИ Марказий Қўмитаси ҳузуридаги Ёшлар олий билимгоҳи аспиранти **Б. Ирисметов** ўртоқлар қатнашдилар.

Пленум Марказий Қўмитанинг Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съездига ҳисобот докладининг асосий баёнини маъқуллаб қарор қабул қилди ҳамда съездда маърузачи қилиб **А. Носировни** тасдиқлади. Пленум қатнашчилари Ўзбекистон ЛКЁИнинг Устави ва Ҳаракатномаси, «Ўзбекистон ССЖнинг Давлат ёшлар сиёсати ҳақидаги» Ўзбекистон Қонуни лойиҳаларини маъқуллади.

Жумҳурият комсомол ташкилоти тафтиш комиссияси раисининг ўринбосари **Б. Убайдуллаевнинг** «Жумҳурият комсомол ташкилоти тафтиш комиссиясининг бўлиб ўтган мажлиси якунлари тўғрисидаги» ахбороти тингланди.

Комсомол органларида кўп йиллар самарали ишлаган бир гуруҳ ўртоқларга БЛКЁИ Марказий Қўмитасининг фахрий нишонлари топширилди.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг ташкилий-партиявий ва кадрлар билан ишлаш бўлими мудирининг ўринбосари **С. Н. Исмоилова** иштирок этди.

Суратлар муаллифи Е. БОТИРОВ.

ОЛИЙ ЛИГА ҚУТЛУҒ БЎЛСИН, «ПАХТАКОР»!

Раҳматли отамиз 1962 йилдан бери кўзи ожиз бўлиб қолган бўлса-да, севимли командамизнинг ҳақиқий мухлиси эди. Ҳар бир футбол репортажини биз билан ёнма-ён ўтириб тинглардилар. Ҳатто қайси футболчи — хоҳ мезбонлар тарафидан, хоҳ меҳмонлар тарафиданми яхши ўйнаса ёки тўп муаллифи бўлса, учрашув ҳакамигача билиб олиб, биз тинглай олмаган сафардаги ўйинлар ҳақида гапириб берар, доим куйиниб юрардилар: «Пахтакор» қачон олий лигага чиқар экан-а? деб. Мана, ниҳоят отамнинг армони ушалди. Афсуски, бу кунга у киши етиб келолмадилар...

ЙУЛДОШЕВлар оиласи. Андижон вилояти, Хўжаобод ноҳияси, Навоий шоҳкўчаси, 54-уй.

* * *

«Пахтакор»нинг 30 йиллик мухлисиман. Лекин тўғри Эргаш Каримовга ўхшаб «Пахтакор» учун (кинода бўлса ҳам) онамиздан қолган тошойнагача қолдирмай синдирмаган бўлсам-да, ютса суюндим, ютқазиб қўйса то тонгга қадар мижжа қоқмаган кунларим бўлди. Гарчи олис Тожикистонда яшасамда, Тошкентдаги ўйинларга кўп тушиб тураман. Хайрият «яхши ният, ярим давлат» деганлари рост экан. 1990 йил албатта «Пахтакор» учун омадли келади, дердим. Хизр нафас қилган йигитман-да...

Тилагим: бутун Туркистон аҳли сизларга умид боғлаб турибди. Ана шу муқаддас замин, шаъни, ғурурини шараф билан ҳимоя қилинглар.

Ҳурмат билан **Эсонбой ИСОҚОВ.**

Ленинобод шаҳри.

* * *

Бизни қийнаётган нарса: Нима, «Пахтакор» чет элнинг командасими? Биринчи лигадан олий лигага йўлланма олган «Спартак» ва «Металлург» командалари ҳақида марказий ойнаи жаҳоннинг «Футбол шаҳри» кўрсатуви тинмай ҳамду-сано ўқиб ётибди. Лекин иккинчи ўринни эгаллаган, чемпионатда энг кўп тўп киритган «Пахтакор»имизнинг эса бор-йўғи олий лигага чиққанини эслатиб ўтишди, холос.

Нега энди марказий ойнаи жаҳондагилар бизга қолганда, айирмачилик қилишаяпти?

Майли, биз ўкинмаймиз. Сабр-бардошимиз етарли халқмиз. Насиб этса, «Пахтакор» ҳаммани қойил қолдиришига имонимиз комил.

Б. ҲУСАНОВ,
Г. ҚОДИРОВ,
Э. ЕРИЕВ,
Китоб ноҳияси.

(«Пахтакор» командасининг олий лигага чиқиши муносабати билан тайёрланган саҳифа материалларини рўзномамизнинг 4-бетида ўқийсиз).

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Президентининг Фармони

БАРЧА ТУРДАГИ МАКТАБЛАРНИНГ ЎҚИТУВЧИЛАРИГА, БОЛАЛАР УЙЛАРИНИНГ ТАРБИЯЧИЛАРИГА ҚЎШИМЧА ИМТИЁЗЛАР БЕРИШ, ЮҚОРИ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ ИШ ҲАҚИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Мактаб ўқитувчилари ва болалар уйлари тарбиячиларининг ижтимоий-маиший ва моддий шароитини яхшилаш, улар меҳнатини рағбатлантиришни кучайтириш мақсадида қуйидаги тадбирлар амалга оширилсин:

1. 1991 йилнинг 1 январидан юқори (V—XI) синфлар ўқитувчиларининг иш ҳақи дарс соатларини ҳафтасига 18 соатдан 16 соатга камайтириш ҳисобига ойига ўрта ҳисобда 15 фоизгача оширилсин.

2. «Халқ ўқитувчиси», «Хизмат кўрсатган халқ таълими ходими» фахрий унвонлари учун педагоглик маошларига ва мансаб окладларига ҳар ойда тўланадиган қўшимча ҳақ икки баравар кўпайтирилсин ҳамда тегишли равишда улар 100 ва 60 сўм қилиб белгилансин.

3. Қорақалпоғистон МССЖ Вазирлар Кенгаши, халқ депутатлари вилоят ва Тошкент шаҳар Кенгашлари ижроия қўмиталари, вазирликлар ва идоралар, корхоналар ва ташкилотлар:

мактаб ўқитувчилари ва болалар уйларининг тарбиячиларига улар яшаб турган давлат ҳамда идораларга қарашли уйлар ва квартираларни шахсий мулк сифатида бепул берсинлар;

Қишлоқ жойларда ва шаҳар типидаги қўрғонларда истиқомат қилаётган мактаб ўқитувчилари ва болалар уйларининг тарбиячилари квартира ҳақидан ва коммунал хизмат (сув таъминоти, газ, электр ва иссиқлик энергияси) ҳақини тўлашдан озод қилинсин. Шаҳарларда яшовчи мактаб ўқитувчилари ва болалар уйларининг тарбиячиларига квартира ҳақи ва коммунал хизмат ҳақининг 50 фоизи миқдорида имтиёзлар берилсин. Марказий иситиш системасига эга бўлмаган уйларда яшовчиларга белгиланган нормалар доирасида сотиб олинадиган ёқилғи ҳақи берилсин;

мактаб ўқитувчилари ва болалар уйларининг тарбиячилари учун биринчи навбатда ер участкалари ажратиш ва якка тартибда уй қуриш учун бинокорлик материаллари сотиб олиши белгилансин.

Ушбу бандда кўзда тутилган имтиёзлар камида 10 йил педагоглик иш стажига эга мактаб ўқитувчилари ва болалар уйлари тарбиячилари бўлган пенсионерларга жорий этилсин.

4. ЎзССЖ Молия вазирлиги, Қорақалпоғистон МССЖ Вазирлар Кенгаши, халқ депутатлари вилоят ва Тошкент шаҳар кенгашлари ижроия қўмиталари ушбу Фармонни рўёбга чиқариш билан боғлиқ харажатларни жумҳурият ва маҳаллий бюджетлар маблағи ҳисобига амалга оширсинлар.

5. Ўқитувчилар ва болалар уйлари тарбияланувчиларининг турмуш шароитини яхшилаш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилиш, ёш авлоднинг уйғун камол топиши учун зарур шарт-шароит яратиш вазирликлар, идоралар, корхоналар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар раҳбарларининг асосий бурчи деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил, 13 ноябрь.

Ўзбекистон ССЖ Президентининг Фармонига шарҳ:

Ўзбекистон ССЖ Президентининг мактаб ўқитувчиларига ва болалар уйларининг тарбиячиларига қўшимча имтиёзлар бериш тўғрисидаги Фармони — жумҳурият ўқитувчиларининг ижтимоий мавқеи ва вазифасига юксак баҳо берилаётганлигининг ифодасидир. Чунки ўқитувчиларнинг ижтимоий мақоми, уларнинг турмуш ва меҳнат шароити, обрў-эътибори — жамият маънавий ва ахлоқий тараққиётининг ҳал қилувчи кўрсаткичларидан биридир. Қайта қуриш давомида мактабнинг ва ўқитувчининг мавқеи айниқса ошиб боради. Ёш авлод ким бўлиб етишиши, у қандай қадриятлар билан ҳаётга қадам қўйиши кўп жиҳатдан ўқитувчининг куч-ғайратига боғлиқдир.

Фармонда юқори (V—XI) синфлар ўқитувчиларининг дарс соатини ҳафтасига 18 соатдан 16 соатга камайтириш эвазига иш ҳақини ўрта ҳисобда 15 фоиз ошириш кўзда тутилади. Натижада 230 мингдан ортиқ ўқитувчининг иш ҳақи оширилади.

Ўқитувчининг ижодий ўсишини рағбатлантириш, амалий малакасини ва ўз меҳнати натижаларидан манфаатдорлигини ошириш мақсадида «халқ ўқитувчиси», «Хизмат · кўрсатган халқ таълими ходими» фахрий унвонлари учун тўланадиган қўшимча ҳақ икки баравар кўпайтирилади.

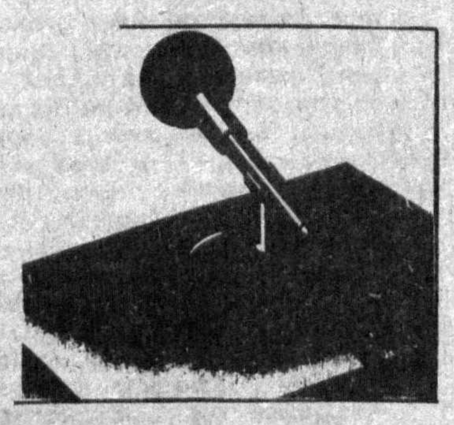
Давлат уйлари ва квартираларининг шахсий мулк сифатида ўқитувчиларга топширилиши, шунингдек коммунал хизматларга доир имтиёзлар тўғрисидаги қарор бозор иқтисодиётига ўтиш даврида жумҳурият ўқитувчилари учун алоҳида муҳим аҳамият касб этади.

Қишлоқда яшовчи муаллимлар бундан буён квартира, газ, сув таъминоти, электр ва иссиқлик энергияси учун ҳақ тўлашдан озод қилинадилар. Шаҳардаги барча мактабларнинг ўқитувчилари ва болалар уйларининг тарбиячилари учун квартира ҳақи ва коммунал хизмат ҳақи 50 фоиз камайтирилади. Бу тадбир камида 10 йил педагоглик стажига эга бўлган пенсионерларга жорий этилиши ҳам муҳимдир. Фармоннинг рўёбга чиқарилиши ўн минглаб ўқитувчилар оилаларининг шахсий мулк сифатида квартира олишларига имкон беради.

Ўқитувчиларнинг, айниқса қишлоқда яшовчи ўқитувчиларнинг уй-жой, маиший шароити анча яхшиланади. Уларга биринчи навбатда ер участкаси олиш имкониятигина эмас, шу билан бирга якка тартибда уй қуриш учун бинокорлик материаллари сотиб олиш ҳуқуқи ҳам берилади.

Ушбу Фармонда кўзда тутилган иш ҳақини ошириш ва имтиёзлар бериш билан боғлиқ харажатларнинг бир йиллик умумий миқдори қарийб 130 миллион сўмни ташкил этади.

Фармоннинг ўз вақтида ва тўла амалга оширилиши кўп жиҳатдан халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари ижроия қўмиталарига, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, колхозлар, совхозларнинг раҳбарларига боғлиқдир. Ўқитувчилар ҳақида ғамхўрлик қилиш уларнинг асосий вазифаларидан бири бўлиб қолиши керак. Президентнинг Фармони — жумҳурият ўқитувчиларининг ижтимоий ҳимояланишини таъминлаш, ана шу олижаноб касб обрў-эътиборини ошириш йўлидаги янги аниқ қадамдир.

ШАХСИЙ ФИКРИМ

Устав лойиҳасининг кириш қисмидаги БҲ (баҳсли ҳол)ни қунт билан ўқиб чиқдим. Унда шундай дейилган: «Ўзбекистон ЛКЁИ Уставининг БЛКЁИ Уставидан фарқ қиладиган қоидалари жумҳурият комсомоллари учун асосийдир». Ўзбекистон ЛКЁИ Устави билан БЛКЁИ Устави ўртасида анчагина фарқлар бўлиб, уларнинг ҳар иккаласида белгилаб қўйилган қоидаларга риоя қилиш Ўзбекистон комсомолларига оғирлик қилади. Шундай экан Устав лойиҳасидан ушбу БҲ олиб ташланиши лозим, деб биламан.

Шунингдек, 1 боб 1-моддасига Устав лойиҳасидаги фикрларни ва БҲни умумлаштирган ҳолда ўз фикримни билдирмоқчиман. Яъни: «Жумҳурият фуқароларининг 15 ёшдан 28 ёшгача бўлган, Ўзбекистон ЛКЁИнинг Ҳаракатномавий ҳужжатини ва Уставини эътироф этадиган, комсомол ташкилотининг фаолиятида фаол қатнашадиган, аъзолик бадалларини ўз вақтида тўлаб борадиган йигит-қиз Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси бўла олади». Чунки, бошқа қўшни жумҳуриятларда яшаб, бизнинг жумҳурият ҳудудида ишлаётган ва ўқиётган ёшларимиз ҳам йўқ эмас. Эътибор берган бўлсангиз, мен ўз фикримда «бошланғич» сўзини олиб ташладим, сабаби Ўзбекистон ЛКЁИ сафига ёшларни улар ишлаётган, ўқиётган ва яшаётган жойлардаги бошланғич комсомол ташкилотлари қабул қилади. Бундан ташқари аъзолик бадалларини 6 ой ёки бир йилдан кейин ҳам тўлаши мумкин, шундай экан, унинг ўз вақти бўлиши шарт. Бу вақтни эса Ўзбекистон ЛКЁИ МҚси белгилайди.

Устав лойиҳасининг 1 боб 3-моддасида «Ўзбекистон ЛКЁИ аъзосининг вазифалари Ўзбекистон ЛКЁИнинг Ҳаракатномавий ҳужжати ва унинг Уставидан келиб чиқади» дейилган. Худди шундай. Ўзбекистон ЛКЁИнинг Ҳаракатномавий ҳужжати ва Устави бўлганидан сўнг Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси вазифасини ўз ташкилоти белгилаб бериши мумкин эмас, деб биламан.

Устав лойиҳасининг 1 боб 5-моддаси 1-қисмини лойиҳадан олиб ташланишини таклиф қиламан. Чунки, комсомол сафидан чиқишга шу бобнинг 7-моддаси кифоядир.

Бир неча йиллардан буён комсомол интизоми ва жамоат ахлоқ нормаларини бузганлиги учун комсомол аъзосига «ҳайфсан», «қаттиқ ҳайфсан» ва ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан «қаттиқ ҳайфсан» каби жазоларни бериб келдик. Бугунги кунда бу жазолар ўз таъсир кучини қисман бўлса-да, йўқотди. Шунинг учун менинг таклифим оддий ва ўзининг кучли таъсирини ўтказаоладиган комсомол жазолари бўлиши керак. Масалан: «Ўртоқларча танқид, танбеҳ ҳамда кам ҳақ тўланадиган ишга уч ой муддатгача ўтказилсин» кабилар. Бу комсомол жазо чоралари ташкилот, корхона маъмурияти ва хўжалик раҳбарлари томонидан ўз вақтида амалга оширилса, ўйлайманки, комсомол ташкилотларининг роли ҳамда обрўйи бир оз бўлса-да кўтарилишига ҳам сабаб бўлади.

Устав лойиҳаси II боби сарлавҳаси: «Комсомол ички демократияси» дейилган. БЛКЁИнинг XX съездида тасдиқланган Уставнинг II боби «БЛКЁИнинг ташкилий тузилиши, комсомол ички деморатияси» эди. Менинг фикрим Ўзбекистон комсомоли ўзининг Уставига эга бўлар экан, унинг II боби сарлавҳаси 2-вариантда кўрсатилгандек, «Ўзбекистон ЛКЁИ ички иттифоқ турмушининг асослари» деб ёзилиши шарт.

Шунингдек, Устав лойиҳасининг 24-бандида вилоят, шаҳар ва ноҳия ташкилотлари учун конференция икки йилдан кам бўлмаган муддатда бир маротаба, 28-бандида Ўзбекистон ЛКЁИнинг навбатдаги съезди уч йилда бир маротаба чақирилади, деб ёзилган. Мен 2-вариант таклифини маъқуллайман. Чунки лойиҳада белгиланган муддатлар жуда қисқа бўлиб, биринчидан конференциялар ва съездларнинг обрўларини пасайишига олиб келади, иккинчидан, комсомол ташкилотлари учун ортиқча харажат ҳамда ташвишдир. Биз ҳар икки йилда конференция ёки уч йилда съезд ўтказишимиз учун олти ойлаб тайёргарлик кўришимиздан олдин ўз обрўйимизни мустаҳкамлашимиз ҳамда ёшларимиз олдида турган ўта муҳим масалаларни тезроқ ҳал этилиш чораларини ўйлаб топишимиз керак.

Лойиҳанинг 33-бандида **«Комсомол ходимлари, фаолларидан иборат доимий комиссиялар, кенгашлар тузилади»** деб белгиланган. Мен шу сўзларни қуйидагича ёзилиши керак, деб таклиф киритаман: «Комсомол ходимларидан, фаолларидан ибдрат доимий комиссиялар тузилади, бундан ташқари кенгашлар ҳам тузилиши мумкин».

Ўзбекистон ЛКЁИнинг Устав лойиҳаси бўйича менинг таклифларим ва шахсий фикрларим мана шулардан иборат.

Ш. СОДИҚОВ,
У. Юсупов ноҳия комсомол қўмитаси БЛКЁИ аъзоларини ҳисобга олиш бўлимининг мудири.

● Асқад МУХТОР: «Маркс ўз таълимотини идеал одамни назарда тутиб яратган. Идеал ҳеч вақт реал бўлмайди».

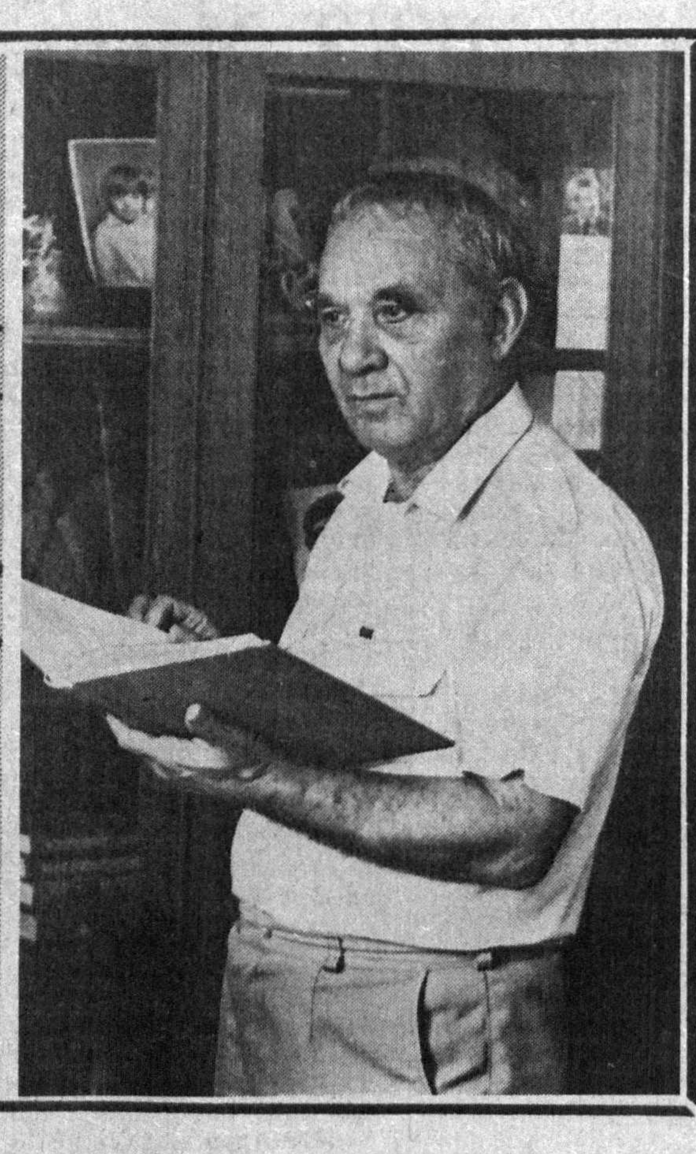
● «Тараққиётда зўравонлик кетмас экан. «Социалистик реализм» деган гаплар бадиий адабиётдаги зўравонлик бўлиб чиқди».

● «Камчилиги кўп, лекин жиноятчи эмас».

● «Солженициннинг кейинги мақоласидан сўнг кўп фикрлар жўн бўлиб қолди».

● «Шу жиҳатдан қониқтирадики, ҳеч ким раҳбарлик қилмаяпти».

«ЁРУҒЛИК»ДАН ЁРУҒЛИККА ЧИҚҚАНДА

«Шоир хаёлларидек паришон, тартибга келтирилмаган дарахтлар қуршовида қўш қаватли мўъжаз саройчалар кўзга ташланавермайди. Ўртароқдаги ҳовлининг кунгай тарафида «социализмнинг бир кампири» кексалик гаштини сурганча маҳзун хаёллар қуршовида йўқликка термулиб ўтирибди. Унинг қулоқлари оғирлашиб қолган, елкасининг қақшаб оғришидан қўлларини кўтара олмайди. Ўз «гашти»дан бир зум халос бўлди-да, ичкаридан ёзувчини чақирди. Гарчи қуёш буржи қиш томон оғган бўлса-да, борлиқдан саховатли куз тароватни кетмаган, ишкомда, нарироқдаги гилосда унутилган мевалар осилиб турарди. Биз одми, жуда одми такягоҳда суҳбатга киришдик. Мусоҳаба бошдан охир самимий бўлди.

— Асқад ака, давр жуда тез ўзгараётгандек, йиллар бир-бирига ўхшамай қолди. Ниҳояти, ўн йил олдинги воқеаларни эслайлик. Ўшанда сизнинг 60 йиллик тўйингиз бўлганди. Бутун жумҳуриятда тантаналар. Ёзувчилар уюшмасида мухлисларингиз сизни зиёрат қилгани келган, Ҳамза номли театрда юбилей кечаси бўлиб ўтганди.

— Ҳозирги шароитда одамларнинг кўнглига бундай тантаналар сиғмайди. Уюшмамиздан шунга ўхшаш тадбирлар кўрилаётган экан, розилик билдирмадим. Унинг устига ташвишлар ҳам кўпайиб кетди. Ёзувчининг ёзишдан бошқа юмуши йўқ, деб юрардик.

— Фарзандлар...

— Йўқ, манави миллатлар орасидаги низоларга ким бепарво қарай олади? Уларнинг туб сабаблари аниқ айтилмаяпти. Наҳотки фақат уй-жой ёки иш йўқлиги одам ўлдиришга ,қирғинга бош сабаб бўлса? Ҳолбуки ур-йиқитлар шундай изоҳланаяпти ва жанжалларга эртами-кечми рўй бериши керак бўлган заруратдек қаралаяпти. Бу — ўйлаб кўрилса, ўша хатти-ҳаракатларни оқлашга ўхшаб қолаяпти. Демак, кимнинг яшаши оғир бўлса, у бировни — қўшнисини, қишлоқдошини маҳв этиб, ўзига шароит ҳозирлаши керак. Мен икки марта очарчиликни кўрган кишиман. Лекин у пайтда биров-бировга қўл кўтармаган. Тошкент зилзиласини эсланг. Ўшанда кимнинг уй-жойи, касби-кори бор эди? Қийин кунларда Тошкентда жиноятчилик 10-15 марта камайганини қайд этишган-ку. Болтиқбўйидаги аҳвол ҳам биздан яхши эмас. Лекин у ерда ҳеч кимнинг бурни қонамаяпти.

— Умуман, ур-йиқитларга миллий тус беришнинг ўзи тўғрими? Бир тўда миллати ҳам, эътиқоди ҳам бетайин кимсаларнинг бебошликларига жиддий тус бериб, миллий нафсониятга тегиш оловга мой қуйгандек гап эмасми? Балки манфаатдор томонларнинг асл мақсади шу бўлгандир. Менимча, воқеа «фалон жойда бир тўда тартибсиз оломон ўзаро низога борди» қабилида талқин этилиши керак эди.

— Бундай низоларга иқтисодий омиллар ҳам туртки бўлгандир. Бироқ асосий сабаб эмас. Одамларнинг маънавияти, маданий савияси қай даражада? Биз ҳозиргача алдовлар ичида яшаб келдик. Инсон ишлаб чиқаришнинг ихтиёрсиз ижрочисига айланиб қолди. Адабиёт ва санъатдаги эркинликлар чекланди. Ер юзи — ташқи дунё билан алоқа узилиб қолди. Бугунги кунда ўзбек пахтакори Америкадаги плантаторнинг ҳаётини тасаввур қила олмайди. Тушида ҳам кўрмайди. Оқибатда турмушдан файз кетди. Оила ўз муқаддаслигини йўқота бошлади. Ташлаб кетилган чақалоқлар, отасиз туғилган гўдакларга тез-тез дуч келинаяпти. Қўйди-чиқдилар юқори даражага етди. Меҳр-шафқат ўрнини бағритошлик эгаллади. Ана шуларга кўра Фарғона, Душанбе, Ўш фожиаларининг туб сабабларини ваҳшийлик, тарбиясизлик, маданиятсизлик деб биламан. Афсуски, булар ҳақида гапирилмаяпти. Кўрилган чора-тадбирларда завод, фабрика қурилгани айтилади-ю, тарбия муассасаларининг ишидаги ўзгаришлар қайд этилмайди. Оддий мисол: олий ўқув юртларига пул билан кирган бола келажакда ким бўлиб етишади? Жумҳуриятимизда шу иллатнинг олди олинаяптими? Маданий савиянинг пастлиги ҳар доим панд бериши мумкин. Бу қандай оилаки, боласи кўчада муштлашиб келади, ота-онанинг парвойи палак?

— Эҳтимол ўша ҳурматли ота ёки она ўз фарзандига қандайдир даражада таъсир этишига кўзи етмас? Дастлаб Италияда пайдо бўлган, кейин Олмония ва бошқа Оврўпо мамлакатларида ёйилган фашизм ғоясининг инсониятга қанчалик зарар етказгани ҳаммага маълум. Кейинчалик тарихчилар, социологлар, психологлар ва бошқа дахлдор илм соҳаси кишилари фашизм балосининг келиб чиқиш сабабларини, туб илдизларини ўрганиб, таҳлил қилишган экан. Уларнинг хулосаси жуда оддий бўлиб чиқибди. Дунёни қонга ботирмоқчи бўлган бу «назария»нинг пайдо бўлишига болаларнинг оталарини тингламай, яъни фарзандларнинг ота-оналарини ҳурмат қилмай қўйгани йўл очиб берган экан. Бурунги авлоднинг ўтмиш авлодни менсимай қолиши, тан олмаслиги ва рад этиши тарихда оғир фожиаларга олиб келгани аниқ. Ҳозир ҳам шунга ўхшаш манзара кўзга ташланмаяптими? Бизнинг кечаги кунимизни аёвсиз қоралашимиз эртанги куннинг эгалари — бугун улғаяётган авлод қалбида қандай акс-садо берар экан!

— Фашизм ғоясининг мухлислари ҳали ҳам бор. Машъум свастикани бўйнига осиб юрганларни Оврўпо мамлакатларида ва Америкада кўплаб учратиш мумкин. Лекин бу ғоя Осиёга тарқалмади. Асосан мусулмонлар яшайдиган бу қитъада сиз айтган «болаларнинг оталарни менсимай қўйиши» каби ҳолат йўқ. Менинг катта ўғлим 42 ёшда. Мустақил яшайди, болалари бор, лекин тез-тез келиб туради. Баъзан рўзғорига қарашишга ҳам тўғри келади. Бунинг нимаси ёмон? АҚШда эса 16 ёшдан кейин фарзанд ота-она даргоҳини тарк этар ва уларнинг борйўқлигини ҳадеб эслайвермас экан. Демак, бу жиҳатдан кўнгилни тўқ қилавериш мумкин. Бироқ яқин ўтмишга, шўро даврига билдирилаётган кескин танқидларда... асос борга ўхшайди. Масалан, Сталинни ҳеч вақтда оқлаб бўлмайди. У авторитет сифатида ғаразгўй кишиларга керак бўлган. Унинг ортида туриб исталган номаъқулчиликни қилишган. Ана шундай қалқонлар кимларгадир керак чоғи. Ўртамиёна одам Брежневни ҳам 18 йил сақлаб туришди-ку.

Бугунги кескин танқидлардан ҳеч нарса йўқотилаётгани йўқ. Бу ҳолни авлодлар ўртасидаги нифоқ ёки инқироз деб ҳам тушунмаслик керак. Аксинча, келажак дастури ишланаяпти, боши берк кўчадан чиқиш йўллари изланаяпти. Аслида тузумимизнинг таг замини қийшиқ қўйилган экан. Социализм назариётчиси Карл Маркс тузумни идеал одамни тасаввур қилиб асослаган. Ҳолбуки, идеал реал бўлмайди. Комил одам мавжуд эмас.

— Шу ўринда сизга бир саволни бермаслик мумкин эмас. Сиз Шароф Рашидовни яқиндан биладиган кишисиз. Шу кишига нисбатан бироз адолатсизлик бўлмадими? Балки Рашидов ҳақида бор ҳақиқатни маълум қилиш фурсати етгандир?

— Дорилфунунда мен иккинчи курсда, у учинчи курсда ўқир, фирқа ташкилотининг котиби эди. Ниҳоят интизомли, маданиятли эди. Йиғилишларни ўз вақтида бошлаб, ўз вақтида тугатарди. Лекин камчиликлари ҳам кўп эди. Шуҳратпараст эди, танқидни умуман хушламасди, бироқ жиноят қилгани йўқ. Кейинчалик менинг обрўйим — Ўзбекистоннинг обрўйи деган тушунча билан яшарди. Бирон гапнинг Москвага етиб боришини истамасди. «Комсомольская правда» рўзномасида бир шаҳар комсомол қўмитаси бюро аъзоларининг номақбул қилиқлари ҳақида мақола чиқиб кетган экан. Барча муҳаррирларни чақириб, шунақа дарғазаб бўлдики, «...Наҳотки шу нарсани ўзимиз йўқ қилолмаймиз», деб тутақарди. Одилов, Яҳёевни ҳам ҳимоя қилди, сирини ёпди. Охирида улар буни суиистеъмол қилишди. Лаганбардорлар ҳам бошини кўп айлантиришди. Қарсакбозларни, эгилиб таъзим қилишларни кўрганмиз... Тирик бўлганида Алиев, Кунаев каби озодликда юрарди.

Рашидов қарийб 30 йил жумҳуриятда масъул лавозимда ишлади. Ўттиз йиллик тарихимиздан воз кечолмаганимиздек, ундан ҳам воз кечолмаймиз.

— Кейинги ўн йиллардаги воқеаларни кўз олдидан ўтказган киши оқим кемани гоҳ у қирғоққа, гоҳ бу қирғоққа олиб бориб келаётганини сезади. Воқеаларга, шахслар фаолиятига баҳо беришнинг ягона мезони бизда яратилгани йўқ. Бунда на тарих тажрибаси, на оддий инсонийлик ҳисобга олинмади. Қачон бу борада барқарорликка эришилади? Наҳотки барча раҳбарларни машъум қисмат кутаётган бўлса, деб ўйланиб қоласан. Тажриба — келажак учун дастур. Кечаги хатони таҳлил қилмасдан эртанги тўғри йўлни топиб бўлмайди. Қадимги юнон донишманди айтганидек: «Мен узоқни кўраётган бўлсам, бу менинг кимнингдир елкасида турганимдан». Ҳозиргача ҳар доим нолдан бошлашга тўғри келаяпти. Кема эса ҳамон чайқалиб турибди. Мана, Сиз қатағон йилларининг жонли гувоҳисиз...

— У пайтда одамлар оғир босинқираш ичида эдилар. Бизга Сталинни қарийб худодек мавҳум ва илоҳий ҳолда сингдиришган. Тепадан бир фармон келади, уни бажариш шарт — тамом. Бошқача бўлиши ақлга ҳам сиғмайди. Одамлар қўшиқ айтиб ўлимга боришарди. А. Икромов, Ф. Хўжаев отилган кун уюштирилган байрам сайлида қатнашганлар ҳали тирик. Қўлларида «Энг сўнгги халқ душманини ҳам янчиб ташлаймиз!» қабилида шиорлар бўлган. Ана шундай шароитдаги одамнинг аҳволини тасаввур қилиб кўринг.

50-йилларда менинг ҳам бошимга қора булутлар айланиб қолди. Бир кун Ёзувчилар уюшмасида ўтирсак, партком котиби Мельчаков ҳе йўқ, бе йўқ вилоят судига бошлаб борди. «Гувоҳ ўтасанлар, нимани сўраса, айтиб берасанлар», деди. Шайхзода домлани суд қилишаётган экан. Катта залда суд аъзолари-ю, судланувчидан бўлак ҳеч ким йўқ. Мен Шайхзодага фан номзоди минимумларини топшириб, аспирант бўлиш истагида юрган эдим. Роса мақтаб гапирдим. Чиқиб кетаётганимда пахталик кийиб олган домла чўкиб ўтирган еридан оғир қўзғалиб, «Раҳмат, Асқаджон», — деди. Шундан кейин кўп ўтмай ишдан («Шарқ юлдузи» ойномаси масъул котиблигидан) ариза ёзиб кетишга мажбур бўлдим. Фирқага ўтиш ҳақидаги аризам орқага сурилди. «Муштум»да бир ҳикоям фамилиямсиз чиқиб кетди. «Опа-сингиллар»нинг муҳокамаси кечиктирилди. Менга «Дело» тўлдириш бошланган эди... Болаларни Тошкентда қолдириб, Оққўрғонда агроном бўлиб ишлаётган акамникига кетвордим. Икки ойлар хилват бир уйда яшаб юрдим. Оиламдан хавотир олиб, Тошкентга келишга мажбур бўлдим. Шу орада Сталин дунёдан кўз юмди. Терговлар, чиғириқдан ўтказишлар бироз камайгандек бўлди. (Мабодо «Партияга шон-шарафлар!» деб ёзилган бўлса, чақириб албатта. «Қайси партияни кўзда тутгансиз?» — деб сўрашарди). Рўшноликни сезгандек, енгил тин олдик. Ҳай, ўтган ишга саловат.

Сиёсатга аралашишни ёқтирмас, у ҳақда гаплашишни ёмон кўрардим. Суҳбатимиз нуқул шу ҳақда бўлаяпти.

— Адабиёт ҳақида гаплашайлик. Масалан, адабий танқидчилик ҳақида. Ҳозиргача танқид адабиётни белгилаб келди. Аслида бадиий адабиёт эркин ривожланиши, танқидчилик эса кечикмай унинг «ҳарорати»ни айтиб туриши керакмиди! Шу жиҳатдан олганда, мабодо Маркс асарлари шўро адабиётида яратилганида, назаримда, бирортаси ҳам нашр этилмасди...

— Адабиёт жамиятнинг руҳий ҳолати. Уни қарор ёки фармонлар билан бошқариб бўлмайди. Айни кунда публицистика ривожланиб кетди, чунки шу жанрга талаб кучли. Демак, ҳаммани тарихий роман ёзишга «сафарбар этиш» самарасиз бўлади. Бадиий адабиёт ҳақида қабул қилинган бирорта қарор ижобий роль ўйнамаган бўлса керак. Социалистик реализм деган нарсаларнинг тиқиштирилиши эса фожиадан бошқа нарса бўлиб чиқмади. Шаклий изланиш, рамзийлик каби сўз санъати қанотларини қайирди, сийқа шакл ва саёз мазмунни юзага келтирди. Агата Кристи юзга яқин катта-кичик асар яратган экан. Лекин уларнинг биронтаси қуйма қолипга тушмайди. Ёки бирор фирқа манфаатига бўйсундирилмаган. Унинг китобхонлари Ер юзининг барча қисмида бор. Бу кунга келиб бизнинг адабиётимиз боржўғи публицистикадан иборат бўлиб қолаяпти. Бу умуман нохуш ҳол. Адабиётда публицистика бўлиши мумкин, лекин публицистика адабиёт бўла олмайди.

Бир томондан шунга мажбур ҳам бўлишаяпти. Давр у ёки бу масала юзасидан шоир ёки ёзувчидан муносабатини сўрамоқда. Жавоб талаб қилмоқда. Лекин бу доирада ўралашиб қолмаслик керак эди. Инерция ҳолатидан чиқиб кетиш, ҳозирги вазиятни таҳлил қилиб, бундан 40—50 йил кейинги ҳаётни кўрсатувчи асарлар ёзиш керак эди. Демак биз кичик ёзувчилар эканмиз-да.

— Чингиз Айтматов эплаяпти. Улкан ёзувчи ижодида теранлик шунчалик беқиёски, бироз эҳтирос билан айтганда, бу уммонга истаганча шўнғиб, истаганча жавоҳир териш мумкин.

— Чингиз кейинги ўттиз йилда Осиёда пайдо бўлган нодир ҳодиса. Биз шу жавоҳирни ҳам асрай олмаяпмиз, ҳадеб ўрага итараяпмиз. Унга жамоат ишларининг ҳеч кераги йўқ. Ўша тоғдаги уйида уни тинч қўйиш, у эса ёзиши лозим... Эртанги кун адабиётини башорат қилиш қийин. Ҳозир ақл бовар қилмайдиган нарсалар бўлаяпти. Мана, Солженицин, шу пайтгача у биз учун жумбоқ эди. Асарлари эълон қилиниши билан таний бошладик. Кейинги мақоласи — «Россияни қандай тиклаймиз?» — буюк давлатчилик васвасасидан бошқа нарса эмас. Билмадим, бунга бошқа миллатлар, жумладан, украин ва белоруслар қандай муносабатда бўлади? Қозоғистон ҳудудини Россияники деб даъво қилишдан ташқари Ўрта Осиёни «подбрюшье» деб атайди (брюшье — қорин дегани). У умуман 70 йилда нимага эришилган бўлса, ҳаммасига қарши, СССРни парчалаб юбориш тарафдори. Рус жамоатчилиги уни Лев Толстой билан тенглаштираяпти. Толстой халқлар, миллатлар ўртасига бу хилда нифоқ солмаган.

Октябрь инқилоби бутун мамлакатга, жумладан, Ўрта Осиё жумҳуриятларига кам нарса ҳадя этмади. Буни инкор қилиб бўлмайди. Инқилобнинг ижобий ҳол эканлигини Чўлпон, Фитратлар ҳам эътироф этган эдилар... Хуллас, ҳозирги сиёсат туфайли айтилаётган баъзи гап-сўзлар ёруғликдан кўзи қамашган одамнинг пайпасланишига ўхшайди.

— Асқад ака, мана хилват боғчада қалам-қоғоз билан ёлғизсиз. Сизга эътибор, муносабатлар маъқулми, қониқтираяптими?

— Қониқтирадиган томони шундаки, ҳеч ким раҳбарлик қилмаяпти. Кичик нарсалар ёзиш билан машғул бўлаяпман. Менимча, имконият даражасида ишлар кўнгилдагидек кетаяпти. Шу ўринда бир мулоҳаза туғилди. Ёзувчилар уюшмасида раҳбарлик лавозимида ишлаганимда юқорига ҳар хил маълумотномалар сўрайвериб, силлани қуритишарди.

— Маълумотномаларнинг мазмуни қанақа эди?

— Масалан, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг XVI пленумидан кейин нечта асар яратилди, каби.

— Худди неча гектар жойга пиёз экилди, қабилида денг.

— Яна камида бешта идорага ҳисоб бериш шарт эди. Шу даҳмазалар нега керак экан? Ижодкорга эркинликдан бошқа имтиёзнинг кераги йўқ. Яна бир мулоҳаза. Ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилиши муносабати билан кўплаб янги сўзлар қўлланилаяпти, муқобиллари топилаяпти. Бироқ, тил фақат ўзининг ички қонуниятлари асосида тараққий қилишини унутмаслик лозим. Ҳозиргача қўлланиб келинган барча байналмилал сўзлардан воз кечиш шарт бўлмаса керак. Уларнинг туркий муқобили бўлса яхши. Аксинча, сўз лотинча бўлди нима-ю, арабча бўлди нима? Барибир эмасми?

...Ўзбекистон ССЖ халқ ёзувчиси, Ҳамза номидаги жумҳурият Давлат мукофоти соҳиби Асқад Мухтор билан қисқа мулоқотнинг мавзуи ранг-баранг бўлди. Мулоҳазалар бугунги ўзгаришларга ҳайрихоҳлик руҳида эди.

Ҳаким САТТОРОВ суҳбатлашди.

Хушхабарлар

● ҚАРШИ шаҳридаги жуда катта «Пахтазор» даҳасида «Иссиқ нон» фирма дўкони очилди. Бу ерда неча ўнлаб хил нон маҳсулотларини сотиб олиш мумкин. Ушбу маҳсулотларни вилоят марказида фойдаланишга топширилган янги новвойхона етказиб бермоқда. Германиянинг «Винклерд» фирмасида тайёрланган технология линияси бир кеча-кундузда беш тоннага яқин маҳсулот тайёрлаб бериши мумкин. Темир йўл вокзали атрофида ҳам шундай новвойхона қурилмоқда.

● ШОВОТ ноҳиясидаги «Правда» жамоа хўжалигидаги янги корхонада машҳур туркман гиламлари ишлаб чиқарила бошланди. Бу ихтисослашган цех қўшнилар — Тошҳовуз вилояти гиламдўзларининг ташаббуси билан барпо этилди. Бу ерга қардош жумҳуриятдан ускуна ва хом ашё келтирилди, туркманистонлик гиламдўз усталар ўз қўшниларини қадимий ҳунарга ўргата бошладилар. Корхонада келгусида 200 киши ишлайди, ҳар йили 30 минг квадрат метргача гилам буюмлари тўқиб чиқариш мўлжалланмоқда.

● «ИЛ—86» ва «ТУ—154» кучли ҳаво кемалари яқин орада Тўрткўл шаҳрининг тайёрагоҳига қўниш ва учиш имкониятига эга бўлади. Бу ерда янги учиш-қўниш йўллари қурила бошланди. У фойдаланишга топширилганидан сўнг ўлка аҳолиси Москва, «Минерал сув», мамлакатимиздаги бошқа йирик курорт шаҳарларига тўғридан-тўғри уча олади. Ҳозир Тўрткўл тайёрагоҳи Тошкент, Самарқанд, Ашхобод, Нукус, Тошҳовуз ва Чоржўй шаҳарлари билан ҳаво йўли орқали боғланган.

● «ЯНГИЙЎЛ» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси тўққиз ойлик иш якунларига кўра Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг ғолиби, деб топилди. Иттифоқ вазирлиги ва тармоқ касаба уюшмаси қўмитаси раҳбарларининг имзоси билан корхонага келган телеграммада меҳнат жамоасига кўчма Қизил байроқ ва катта пул мукофоти берилганлиги хабар қилинади. Янгийўл мебелчилари меҳнат унумдорлигини мунтазам равишда оширганликлари ва аъло сифатли маҳсулот тайёрлаганликлари туфайли муваффақиятга эришдилар.

● ЎРТА ОСИЁ темир йўли Фарғона бўлимининг меҳнаткашлари бозор муносабатлари бўсағасида ўзларини бардам ҳис этишмоқда. Улар, энг аввало озиқ-овқат маҳсулотлари нархи беқарорлигидан чўчиётганлари йўқ — жамоанинг «Қўштепа» ёрдамчи хўжалиги ривожланиб, темирйўлчиларни юқори сифатли сут, янги гўшт билан таъминлаб турибди. Ўтган йили ёрдамчи хўжалик жамоаси Фарғона бўлимининг шўъбаларига 120 тонна сут ва 30 тоннага яқин гўшт юборган эди. Бу йил эса маҳсулотни камида 10 фоиз кўпайтириш режалаштирилмоқда. Ёрдамчи хўжалик темир йўл болалар боғчаларига маҳсулотларни текинга юбормоқда.

(ЎзТАГ).

Дилбархон Машарипова Қувасой чинни буюмлар ишлаб чиқариш бирлашмаси илғор ишчиси. Кунлик ва ойлик топшириқларни ортиғи билан бажариб келади. Бунинг учун Дилбар ва у сингари бошқа чиннисозларга катта ташаккур. Аммо... Қувасойлик ва бошқа чиннисозлар бизни маъзур тутишсину, улар ишлаб чиқараётган чинни буюмлар расталар юзини кўрмай кетганга анча бўлди. Қачонгача давом этаркин ўзи йўқ буюмларнинг бундай савдоси?

СУРАТДА: қувасойлик чиннисоз Д. Машарипова.

А. МИРЗАЖОН олган сурат.

Хориждан хабарлар

ЁШЛАР ҲАЁТИДАН

МАСЕРУ. Жанубий Африка Африка миллий конгрессининг ёшлар шўъбаси ЖАЖда кашшофлар ташкилотини тузиш ташаббуси билан чиқди. Африка миллий конгресси назоратидаги «Озодлик радиоси» шу ҳақда хабар берди.

Етти ёшдан 14 ёшгача бўлган ҳар қандай бола ранглидан қатъи назар кашшоф бўлиши мумкин. Кашшофликка кираётганлар янги Жанубий Африкани тузишга баҳоли қудрат ўз ҳиссаларини қўшишлари талаб этилади, деди ёшлар шўъбасининг бош котиби Питер Мокаба. Биз кашшофлар ташкилотини тузар эканмиз, биринчи навбатда мамлакатнинг Африка қишлоқларидаги болалар ҳаётини енгиллаштириш ниятидамиз. Уларнинг ҳаёти кўп йил давом этган сиёсий курашлар, жамоалараро низода келиб чиққан тартибсизликлар ва ирқчиликнинг ғайриқонуний ишлари натижасида мутлақо издан чиқиб кетган эди. Бизнинг келажак авлод мактабларга қайтиши ва у ерда демократик жанубий Африка учун курашга ўзини тайёрлай бошлаши керак.

НЬЮ-ЙОРК. Фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи маҳаллий гуруҳлар Австралиядаги Огаста порт шаҳри маъмурларининг «Болалар ва ўсмирларни камситишларига» қарши норозилик тадбирларини бошладилар. ЮПИ ахборот агентлигининг хабар қилишича, улар шаҳар ҳокими Огаста Жой Белачнинг қарорларини тезда бекор этилишини талаб қилганлар, ана шу қарорга мувофиқ шаҳарда кечқуруни соат 10 дан кейин балоғатга етмаганлар учун «комендантлик соати» жорий этилади.

Шаҳар ҳокими кўчаларда ўсмирлар безорилик ҳамда ваҳшийлик қилганликлари натижасида ўтган якшанба куни шундай қарор қабул қилган эди. Қарор қабул қилишдан олдин Огаста аҳолиси ўртасида референдум ўтказилди, ана шу тадбир чоғида ҳокимнинг таклифини савол-жавобда қатнашганларнинг 80 фоизга яқини қўллаб-қувватлади. Тўғри, ҳуқуқ ҳимоячилари мазкур масала юзасидан овоз беришда Огаста аҳолисининг шундай ҳуқуққа эга бўлган атиги 46 фоизи қатнашганлигини уқтирмоқдалар. Лекин Жой Белачнинг фикрига қараганда, маъмурлар қабул қилган қарорнинг қонунийлигини тасдиқлаш учун шунча шаҳарликларнинг ўзи мутлақо етарлидир.

Шуни ҳам айтиш керакки, Огаста шаҳрида чиқарилган қарор Австралиядаги болалар учун тақиқловчи қонунларни яратишга замин ҳозирлади. Маҳаллий маъмурлар иккита шаҳарда шундай тадбирни амалга оширдилар: чунончи, Клонкарри шаҳрида 16 ёшга тўлмаганлар учун бундан икки ой илгари комендантлик соати жорий этилган эди. Квин Сленд штатининг Питсуорс шаҳрида эса комендантлик соати мана икки йилдан кўпроқ вақтдан бери амал қилаяпти. Полиция вакилларининг айтишларига қараганда, улар ота-оналар ва болаларнинг ёрдами билангина тартибни сақлашга муваффақ бўлишмоқда. Тадбирнинг ўзи, полициячиларнинг айтишларича, самарали натижа берди ва ҳуқуқбузарликлар анча камайишига олиб келди.

ЮПИ агентлигининг хабар қилишича, Жой Белач хоним, уни қаҳрсизликда айблашларига қарамай, ғарбий Австралия маъмуриятидан мазкур штатнинг бутун ҳудудида кечки вақтларда шаҳар кўчаларида болаларнинг юришига қарши қаратилган қонуннинг қабул қилинишини талаб этиш ниятидадир.

ҚОҲИРА. Мисрдаги бир неча дорилфунунда талабаларнинг митинглари ва намойишлари бўлиб ўтди. Қоҳирада чиқадиган «Ал-Вафд» рўзномасининг хабар қилишича, бу митинг ва намойишлар турли сабабларга кўра ташкил этилганди. Чунончи, талабаларнинг бир қисми 3500 нафар йигит ва қизларнинг ётоқхоналардан кўчирилишига қарши норозилик билдирди, бу ётоқхоналарга келаси йили Африка ўйинларининг қатнашчилари бўлган спортчиларни жойлаштириш режалаштирилган. Бошқа талабалар эса дорилфунун маъмурияти «юқоридан берилган фармойиш асосида» талабаларнинг кенгашларига кўрсатилган бир неча номзоднинг ваколатларини тан олишдан бош тортганлиги сабабли норозилик билдирдилар. Бир қанча талабаларнинг олий ўқув юртларидан ҳайдалишига қарши норозилиги ҳам бўлди.

Искандария, Аз—Заказик дорилфунун шаҳарчалари, Қоҳирадаги «Ал—Азҳор» ислом дорилфунуни ҳудудларини хавфсизлик кучлари қуршаб олишган эди.

ТЕҲРОН. Эроннинг Исфаҳон шаҳрида болалар ва ўсмирлар фильмлари олтинчи халқаро фестивали ниҳоясига етди. Ана шу обрўли киноанжуманга жаҳоннинг 22 мамлакатидан, жумладан Совет Иттифоқидан 170 тага яқин бадиий фильм тақдим этилган эди.

Эронлик режиссёр Абдулсалом Довудийнинг «Фавқулодда сафар» фильми билан турк киночиларининг режиссёр Тумка Басаран яратган «Калхатларни ўлдиришга рухсат бермай» асари фестивалнинг бош соврини — «Олтин капалак»ни олди.

Мукофотланганлар орасида Канада, Франция ва Польша киночиларининг фильмлари бор.

(ТАСС).

ОЖИЗАЛАР ТАЛАБИ

ҚОҲИРА, 14 ноябрь. (ТАСС мухбири Олег Зуенко). Саудия Арабистонида ожизаларга автомашиналарни ҳайдаш ман этилган. Шу мамлакат аёллари ушбу қоида бекор қилинишини талаб этиб, уюшган ҳолда ҳаракат бошладилар. «Мидл ист таймс» ҳафтаномасининг хабар қилишича, бундан бир неча кун илгари ислом қонун-қоидаларига мувофиқ, узун қора либос кийиб олган 40 нафарга яқин саудиялик аёл пешин намозидан сўнг Арриёд марказий кўчаларидан бирида ҳамманинг кўз ўнгида 15 та автомашинага тушиб олиб, намойишкорона сайр қилдилар. Гувоҳларнинг шоҳидлик беришига қараганда, уларнинг ҳаммаси Саудия Арабистонидаги машҳур оилаларнинг вакилларидир. Қизиғи шундаки, норозилик юришида оналари ва бувилари уларга йўловчи сифатида ҳамроҳлик қилишди.

Ярим соатлик намойишкорона сафарга йўл полицияси ҳалақит берди, у дарҳол полициячиларни ёрдамига чақирди. Улар биргаликда йўлни тўсиб қўйишга ва исёнкор аёлларни одамлар кўзидан узоқлаштиришга муваффақ бўлдилар.

ҲОКИМИЯТ ТОМОНИГА ЎТДИ

ҚОБУЛ. (ТАСС). Афғонистоннинг марказий Ғор вилоятида оппозициянинг 300 дан кўпроқ кишидан иборат отряди қуролни ташлади ва миллий яраш жараёнига қўшилди. Бахтар агентлигининг хабар беришича, собиқ мужоҳидлар оилаларининг 500 га яқин аъзоси ҳам осойишта турмушга қайтди.

Лағмон вилоятида «Афғонистон Ислом партияси» (АИП) «Афғонистон Ислом инқилоби ҳаракати» (АИИҲ) жангарилари ўртасида шиддатли тўқнашувлар давом этмоқда. Оғир қуролдан фойдаланганлик натижасида томонлар 20 дан ортиқ кишидан маҳрум бўлди ва ўнлаб киши жароҳатланди. «Афғонистон Ислом партиясининг» каллакесар тузилмаларидан бирининг штаби вайрон қилинди. Теварак-атрофдаги қишлоқларнинг аҳолисига катта моддий зарар етказилди.

Бахтар агентлиги Афғонистон жумҳурияти ташқи ишлар вазирлиги БМТ бош котибининг Қобулдаги ваколатхонасига иккита нота юборганлигини маълум қилади. Уларда Исломобод Женева битимларини 13 марта бузганлиги айтилади.

ЯНГИ ТАДБИРЛАР РЕЖАЛАШТИРИЛМОҚДА

СОФИЯ. (ТАСС). Яқин вақт ичида Болгарияда давлат бошқариб турадиган энг зарур моллар 21 турининг чакана нархини 50 фоиз ошириш кутилмоқда.

Кун кечириш қиймати ана шундай кескин ошишини қоплашга оид тадбирлар сифатида аҳолига махсус тўловлар бериш кўзда тутилади. Чунончи, энг кам иш ҳақи оладиган кишилар кўриши мумкин бўлган «талафот» энг кўп миқдорда — 90 лев билан қопланади. Ойлик иш ҳақига қолган бошқа қўшимчалар камайиб борадиган миқдорда: иш ҳақи қанча кўп бўлса, шунча кам қўшимча тўланади. Пенсионерларга тўланадиган товон ўзгариб боради: пенсия миқдори 250 левдан ошмайдигн кишиларга энг кўп даражада — 70 лев миқдорида товон тўланади. Оилаларга тўланадиган қўшимча ҳақ усули ўзгаради. Ҳар бир болага ойига ўрта ҳисобда 80 левни ташкил этадиган қўшимча ҳақ тўланади. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, ана шу миқдорда товон тўлаш учун ҳар ойда салкам 700 миллион лев талаб этилади.

Мавзуга қайтиб

ЗАҲРИ ҚОТИЛ ДАФ ҚИЛИНМОҚДА

Бу борада рўзномамизда икки марта чиқиш қилинган. Хоразм вилояти Боғот ноҳиясидаги Ленин номли жамоа хўжалиги ҳудудида жойлашган ноҳияларaро кимёвий дорилар омборида ўнлаб тонна заҳри қотил узоқ йиллардан буён сақланаётгани, унинг яқинида яшайдиган аҳоли соғлиғига салбий таъсир қилаётгани, одамлар норозилигига сабаб бўлаётгани ҳақда алам билан ёзилган, уни йўқотиш ёки хавфсиз жойга олиб кетиш масаласи қисқа фурсатда ҳал қилинмаса оқибати фожиага олиб келиши уқтирилганди.

Шундоқ ҳам экологиянинг ўзгаришидан аросатда қолган элда кимёвий дорилар қолдиғи қўшимча муаммолар келтириб чиқараётгани рад қилиб бўлмайдиган ҳақиқат эди. Вилоят раҳбарлари бу масалани ҳал қилишга неча карра уруниб кўришган, аммо уни даф қилиш учун на етарли тажриба, на куч-восита бор эди. Ниҳоят масалани ҳал қилиш ҳарбийлар зиммасига юклатилди.

Вилоят ижроия қўмитасининг раиси, Ўзбекистон халқ депутати Абдулла Искандаров изоҳи: «Заҳарли химикатлар масаласи қўл учида бажариладиган осон иш эмас. Жуда катта ҳажмдаги тупроқни заҳардан тозаламоқ керак. Бизда ҳозирча бу имконият йўқ. Шу сабабли жумҳурият раҳбариятига мурожаат қилдик...».

Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов, жумҳурият Бош вазири Ш. Р. Мирсаидов ва Туркистон ҳарбий мавзеси қўмондони И. В. Фуженко номига жўнатилган хатдан:

«...1975—1985 йилларда вилоятимиз қишлоқ хўжалигида кўп миқдорда заҳарли кимёвий моддалар ва минерал ўғитлар ишлатилди. Лекин уларнинг чиқиндиларини, бўшаган идишларни, фойдаланиш мумкин бўлмаган ва таъқиқланган заҳарли химикатларни даф қилиш ва зарарсизлантириш мукаммал заҳар қабристони қурилмасдан жўнгина ҳал қилинди. Натижада бир неча ерда пестицидлар, дефолиантлар ва бошқа кимёвий моддалар қолдиқлари ташланадиган жойлар пайдо бўлди.

Янгиариқ ноҳиясидаги қумлоқда икки гектардан ортиқ ерга заҳарли химикатлардан бўшаган идишлар ташланди, Гурлан ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги дала аэродромига мингга яқин шундай идишлар кўмилди.

Боғот ноҳиясида кўп майдонлар кучли таъсир қилувчи заҳарли химикатлар билан зарарланган. Шу ҳудуддаги «Сельхозхимия» омборида 100 тоннага яқин бутифос сақланмоқда.

...Бу муаммони ҳал қилиш учун бизларнинг уринишларимиз ижобий натижа бермади. Ана шу зарарланган жойлардаги одамлар эсдан оғиб, ҳасталандилар. Шуни аниқ айтиш мумкинки, вилоятимиз кучи ва воситалари билан бу фавқулодда масалани ечиб бўлмайди.

Юқоридагиларни назарга олиб заҳарли химикатларнинг қолдиқларини йўқотиш ва зарарсизлантириш ишига Туркистон ҳарбий мавзеси махсус бўлимини жалб этишда ёрдам беришингизни сўраймиз».

Вилоят раҳбариятининг хатига Президент шундай дастхат қўйган.

«Назорат.
Ўртоқ А. С. Ефимовга.
Ўртоқ Ш. Р. Мирсаидовга.

Хоразм вилоят фирқа қўмитаси ва вилоят ижроқўми хатида келтирилган масалаларни диққат билан ўрганиб ва кўрилган чоралар тўғрисида вилоят фирқа қўмитаси ва вилоят ижроқўмига хабар беришингизни сўрайман.

Бунинг учун эртага кимдир жавоб бериши керак!

И. КАРИМОВ».

Президент дастхат қўйган хат дарров амалий кучга — ишга айланди. Боғотдаги заҳри қотил омборида мавжуд юз тоннага яқин бутифосни аҳоли яшамайдиган узоқ жойга олиб чиқиш, даф қилиш, зарарсизлантириш учун Туркистон ҳарбий мавзеси махсус бўлинмаси етиб келди.

...Заҳри қотил омборига 24 октябрь куни борганимизда ҳозиргина беш тонна бутифос юкланган машина жўнаб кетганини айтишди. Шу ерда вилоят ўсимликларни ҳимоя қилиш станцияси директори П. Рўзиматовни учратдик. Қилинаётган ишларни у киши шундай шарҳлайди:

«Омборда 98 тоннадан ортиқ бутифос сақланиб келинаётганди. Ҳозир ҳарбийлар ҳар куни ўртача беш тоннасини олиб кетишмоқда. Бу заҳри қотил Янгиариқ ноҳияси ҳудудига яқин жойда — Қорақум саҳросидаги махсус қабристонда одамлар ишлаб чиққан тавсиянома асосида даф қилинмоқда. Ҳозирча ўттиз тоннасини олиб кетишди. Яқин ўн-ўн беш кун ичида қолгани ҳам бир ёқлик қилинади.

Юклашда, ташишда, даф қилишда қатъий назорат ташкил этилган. Заҳри қотил ортилган машинани давлат йўл инспекцияси ходимлари кузатиб боришади. Яна омбордаги йиғилган бутифос идишлари, шунингдек, унинг атрофга ўз кучини ўтказган қолдиқлари ҳам бутунлай тозаланади. Бундан ташқари яна ўттиз тонна атрофида бошқа заҳарли химикатлар бор. Уларни эса махсус ер ости омборларига атроф-муҳитга зарар қилмайдиган ҳолда жойлаштирамиз...».

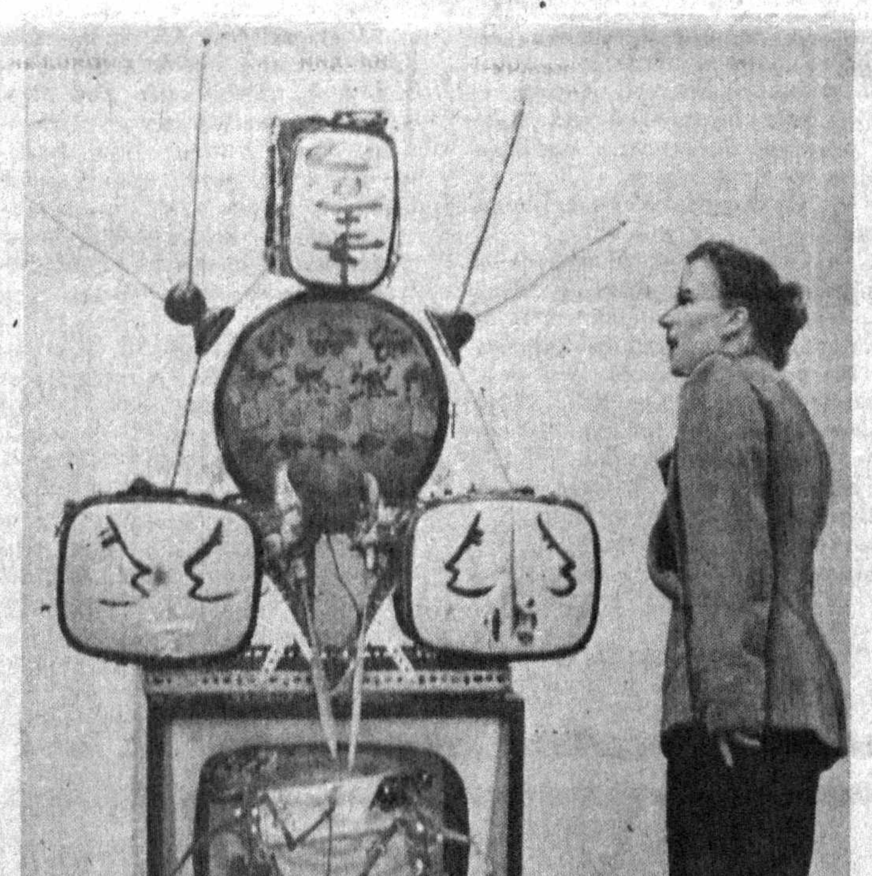
Халқ орзиқиб кутган кунлар келди. Эл яна бир офатдан халос бўладиган, ҳавомиз, ер-сувимиз бирмунча тозаланадиган бўлди.

Масъул ўртоқларнинг айтишларича вилоятда бутифос ишлатилиши (аэродромлар, махсус омборларда, қуйиш жойларида) натижасида ўта зарарланган ўн тўрт минг тоннага яқин тупроқ мавжуд. Ана шу тупроқни ҳам чекка жойга элтиш, зарарсизлантирилган ҳолда даф қилиш ишлари режалаштирилган.

Ҳаётимизни хавф остига қўйиб бўлсада, бутифос сақланаётган омборга кирамиз. Ҳар бирида икки юз килограмм заҳар бўлган идишлар савлат тўкиб турибди. Ўтган йили ёз ойида шу ерда бўлганимизда, бу лаънати идишларни кўриш ҳеч кимга насиб этмасин деган истак билан кетгандик. Бугун эса уларни охирги марта кўриб турибмиз...

Рўзимбой ҲАСАН,
«Ёш ленинчи» мухбири.

ТАҲРИРИЯТДАН: Жумҳуриятимиз ҳудудида турғунлик йилларининг ҳақиқий қиёфасини акс эттирган «ҳайкаллар» — заҳри қотил омборлари, унинг қолдиқлари булғаб ётган майдонлар, зарарланган тупроқ ҳали кўп. Шундоқ ҳам экологик муҳит тобора ёмонлашаётган замонда улар ортиқча дахмаза, офат. Хоразмликларнинг бу ишлари бошқа жойларда ҳам қўзғалишга туртки бўлар.

Парижда очилган замонавий санъат халқаро кўргазмасида Жанубий кореялик мусаввир Нам Жун Пакнинг ойнаи жаҳон қисмларидан ясалган ушбу асари ўзининг ғайритабиийлиги билан кўп томошабинлар эътиборини қозонди.

СУРАТДА: ғайритабиий ҳайкал.

АП—ТАСС телесурати.

«ТУНГИ КАПАЛАКЛАР»

УЛАН-БАТОРДА ҲОЗИР 200 ГА ЯҚИН АЁЛ «ҚАДИМИЙ ҲУНАР» БИЛАН ШУҒУЛЛАНАДИ.

Мўғил аёллари учун «фоҳиша» ёки «енгилоёқ» деган номни олиш жуда оғир ҳақорат ҳисобланади. Албатта, биринчи учраган киши билан ётиб-туришга тайёр бўлган аёллар ҳам топилади. Аммо пул учун, кийим-кечак ва майда-чуйда безак учун ўзини сотишдан худо асрасин! Уларни бу йўлга нима мажбур қилаётир!

Анча илгари гўёки махфий исловатхона очган маҳаллий хитойликлар ҳақида гап-сўз бўлганди, бироқ бироз ўтмай уларни ёпиб қўйишгани, эгаларини эса ҳибсга олишгани тўғрисида миш-миш тарқалди. Кейинчалик, 60-йилларда пул учун хитойликларга ўзини сотган олтмиш нафар аёл ҳақиқатан ҳам жавобгарликка тортилган, лекин бу жараён ёпиқ эшиклар ортида ўтказилгани учун воқеадан жуда озчилик хабардор эди. Фоҳишабозлик тўғрисида мамлакатда бошқа гап-сўз бўлмаганди. Фақат капитализм шароитидагина рўй бериши мумкин, деб ҳисобланган бу ҳодиса Мўғулистонда пайдо бўлиши учун ҳеч қандай асос йўқдек туюларди. Қандай қилиб у бизнинг жамиятимизга, ҳамиша анъанавий масъумлиги ва камтарлиги билан ажралиб турган ёш қизларимиз орасига кириб келди?

— Неча ёшдасан? Бирон-бир мутахассислигинг борми?

— 35 ёшдаман. Касбим бўйича — рус тили ўқитувчисиман. Аммо ҳозир ихтисосим бўйича иш топиш қийин. Шундай бўлса-да, хорижий тилларни билишим жуда асқотяпти.

— Қандай қилиб?

— Ахир чет элликлар билан фикримни мўғилча англатмайман-ку!

— Агар сир бўлмаса, айтчи, нима учун чет элликлар ёнига борасан?

— Ҳаммаси равшан... Сизга қандай тушунтирсам экан. Иш йўқ... Бир куни бир югослав меҳмонга чақириб қолди. Шу тариқа танишиб қолдик.

— У сенга пул бердими?

— Таклиф қилди, албатта. Баъзан у-бу нарса, совға олардим.

Т. билан биз ана шундай суҳбатлашдик.

Яна бошқаси, уни О. деб атай қолайлик, ростига кўчиб қўя қолди:

— Бизда оқшомлари мутлақо қиладиган иш йўқ. Ресторанлар соат саккиздаёқ тақа-тақ беркилади. Қаёққа бориш керак? Телевизор кўрамизми? У ерда яккаш ташвиқоту сиёсат. Мен болалигимдан чет элликка тегиб, бу ердан кетишни орзу қиламан. Мактабни битиргач, хорижга бораман, у ерда илмгоҳга кираман, деб ўйлардим, ҳеч нарса бўлмади. Лекин ким қидирса, албатта, топади. Дугонам поляк йигит билан таништириб қўйди. Ҳа, мен унинг олдига бориб турардим. Бироқ фақат асосий ишимдан қутилганимдан кейин. Йўқ, пул учун шундай қиларди, деб ўйламанг. Мен етарли даражада пул топаман. Мўғил йигитига турмушга чиқмоқчи эмасман! Қўрс ва маданиятсиз йигитларимиздан ниманиям кутиш мумкин?

— Танишинг ўз юртига кетгач, нима қилдинг?

— Таклифнома билан уникига бордим. Умрбод қоламан, деб ўйловдим, аммо афсуски... Ҳозир, очиғи бунинг учун афсусланмайман ҳам...

Чет элликлар яшайдиган уйдан икки қиз чиқиб келди. Шу атрофда турган, бу борада кўзи пишиб қолган йигитлар бир қарашдаёқ енгилоёқ қизлар эканликларини аниқлаб, тезгина уларга илакишмоқчи бўлишди, аммо жавобига таҳқиромуз кулги эшитилди. Ярим кун ичида «ов»га чиқиб, қарийб 600 тугрик (дипломли мутахассиснинг бир ойлик маоши) ишлаган Саки ва Жаки яна озроқ «ишлаб олиш»га қарор қилишди. Шаҳарнинг бошқа бурчагида уларни «қимматбаҳо товар» — шартнома бўйича Мўғулистонда ишлаётган чехлар, поляклар, болгарлар ва немисларни улар шундай деб аташарди — кутаётган эди. Баъзида хорижий сайёҳлар — «камёб мол»лар ҳам учраб қолади. Бироздан кейин улар бир чет эллик билан музокара олиб бормоқда эдилар. Музокара ҳар икки томон учун қониқарли тарзда муваффақиятли тугади. Хонада уларни интиқлик ва спиртли ичимликдан қизиб турган тўрт эркак кутмоқда эди. Кийим қизларни ортиқ даражада қисиб ташлаган шекилли, бир забт билан ундан халос бўлдилар... Гоҳо тунги қизғиш чироқда эркаклардан бири ўрнидан туриб, фотоаппаратни чиқиллатиб қўярди. Кейин «тунги капалаклар» туширилган бу лавҳаларни Улан-Баторда яшаётган бошқа хорижликлар сотиб олишади, суратларнинг муаллифлари эса шу тариқа ўз сарф-харажатлари ўрнини қоплашади. Дарвоқе, сарф-харажат ҳақида. Чет элликлардан бири тўлов нархидан (қизлар бир кеча учун 800 тугрикдан олишган) ичкилик ва ноз-неъматларга кетган пулни чегириб қолмоқчи бўлганида, қаҳрланган меҳмон аёл қўлига пичоқ олиб, унга ташланган. Чор-ночор саҳийлик қилишга тўғри келган...

Шунингдек, баъзи бир қизлар атайлаб чет элликлар яшайдиган уйга фаррош бўлиб ишга жойлашиб олишга ҳаракат қилишади. Аммо юмуш билан хонага кириб, чиқиб кетишга шошилишмайди: таклиф тушишини кутиб.

Ж. ДАШЗЭВЭГ,
мўғул журналисти.
(Монголпресс — ИАН).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

АНТИҚА БУЙРУҚ

● КЎЧАЛАРДА автомобиль ҳаракатини бир мунча қисқартириш мақсадида Филадельфия (АҚШ) шаҳри бошлиқлари антиқа буйруқ чиқардилар. Полиция бошқармаси машина эгаларига автомобиль олдидаги ойнага ёпиштириш учун икки хил рангдаги гулнинг ёрлиқ қоғозини берадилар. Ҳаворанг ёрлиқ эгалари ойнинг фақат жуфт кунлари машина ҳайдаш ҳуқуқига эга бўлсалар, қизил рангдаги ёрлиғи бўлган машина эгалари тоқ кунлари кўчага чиқишлари мумкин.

ЁНҒИННИНГ АЙБДОРИ КИМ!

● ГОЛЛИВУДДАГИ энг катта «Юниверсал» кино компанияси биносида чиққан ёнғин сабабини текшираётган Лос-Анжелес полицияси киностудиянинг 40 ёшли қоровули Майкл Хьюстон исмли кишини ҳибсга олди. Ёнғин чиққан пайтда у навбатчи эди, лекин ўт ўчирувчиларни иложи борича тезроқ чақиришга ва ҳатто ўтни ўчиришга ҳаракат қилмаган. Полициянинг тахминига кўра, айнан Майкл киностудияни ёқиб юборган.

Бир неча соат давом этган ёнғин туфайли кўплаб павильонлар, бир вақтлар машҳур фильмларни суратга олишда фойдаланилган, энди бўлса кинокомпанияга келувчи кўпгина сайёҳларни қизиқтираётган безаклар ёниб кетган. Бу ерга ҳар йили АҚШнинг турли жойларидан ва жаҳондаги кўпгина мамлакатлардан беш миллиондан ортиқ одам келади. Бир йўла бир неча фильм устида иш олиб борилаётган суратга олиш майдончалари ҳам ёнғиндан бир мунча зарарланди. Америкалик машҳур актёр ва режиссёр Сильвестр Сталлоне ўзининг «Оскар» деб номланган янги фильмини суратга олишда фойдаланаётган безаклар, асбоб-ускуналар ҳам шикастланган. Кинокомпания вакилларининг айтишича, ёнғин «ўнлаб миллион долларлик» зарар келтирган.

ТЕЗРОҚ ХАРИД ҚИЛСАНГИЗ НАРХИ ПАСАЯДИ

● ПАРИЖДАГИ аёллар оёқ кийимлари дўконларидан бирида қизиқарли янгилик пайдо бўлди. Бундан буён харид қилаётган буюмлари учун 10 дақиқадан кам вақт сарф этган харидорга шу буюмнинг нархи 10 фоиз камайтириб сотилади.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

МАВСУМ УЙЛАРИ

Миржалол ҚОСИМОВ:

— Худога минг қатла шукрки, бизнинг ҳам елкамизга офтоб чиқди. Интиқиб кутган яхши кунлар келди. Мен ўзим ҳақда «Ёш ленинчи» муштарийларига батафсил маълумот бериб ўтирмайман. Чунки улар билан «Пахтакор» ташвишли кунларни бошидан кечирган пайтларда кўп марта «дардлашганман».

Бу орада мен уйландим. Турмуш ўртоғим Дилоромхон билан бир мактабда ўқиганмиз. Ҳар бир зинанинг ўзига яраша машаққати, муаммолари бўлади. Бу ёғи —олий зина. Талаб ҳам, масъулият ҳам бошқача бўлади. Ҳозирдан «олий лигада бемалол ўйнаб кета оламиз» деб катта гапиролмайман. Агар ҳимоячилар ва дарвозабон масаласини мавсум бошлангунга қадар ҳал қилиб олсак, менимча кейин ҳаммаси изга тушиб кетса керак...

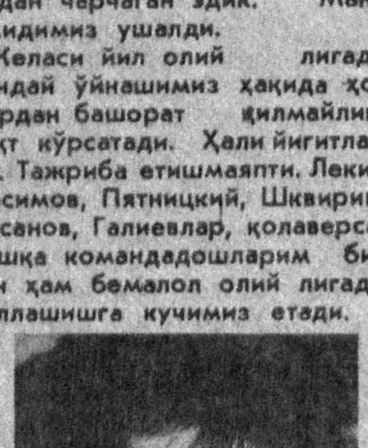

Геннадий ДЕНИСОВ:

— Сирдарёда туғилганман. Икки фарзандим бор. «Пахтакор»да 1977 йилдан бери ўйнайман.

Албатта, бошимиздан қандай кунлар ўтганини ҳамма билади. Келди-кетдилар, бош тренерлар машмашаси, ҳаммасидан чарчаган эдик. Мана умидимиз ушалди.

Келаси йил олий лигада қандай ўйнашимиз ҳақида ҳозирдан башорат қилмайлик. Вақт кўрсатади. Ҳали йигитлар ёш. Тажриба етишмаяпти. Лекин Қосимов, Пятницкий, Шквирин, Ҳасанов, Галиевлар, қолаверса, бошқа командадошларим билан ҳам бемалол олий лигада беллашишга кучимиз етади.

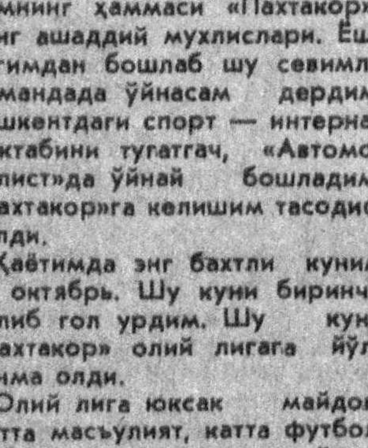

Нўъмон ҲАСАНОВ:

— Қўқонликман. Уйдагиларимнинг ҳаммаси «Пахтакор»нинг ашаддий мухлислари. Ёшлигимдан бошлаб шу севимли командада ўйнасам дердим. Тошкентдаги спорт — интернат мактабини тугатгач, «Автомобилист»да ўйнай бошладим. «Пахтакор»га келишим тасодиф бўлди.

Ҳаётимда энг бахтли куним 25 октябрь. Шу куни биринчи бўлиб гол урдим. Шу куни «Пахтакор» олий лигага йўлланма олди.

Олий лига юксак майдон. Катта масъулият, катта футбол. Албатта яхши ўйинлар кўрсатишга ҳаракат қиламан.

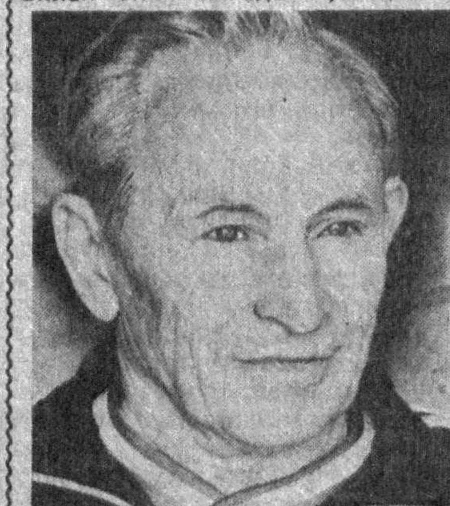
Асқар ТОЛИБЖОНОВ:

— «Пахтакор» командасида илмий тренер бўлиб ишлаётганимга 2 йил бўлаяпти.

Менинг асосий вазифам, ўқув машғулотларида тренерларга илмий-методик ёрдам кўрсатиш. Ўйинчининг вазифаси, ҳолати, майдондаги ҳаракати, хатолари, унинг тани қандай хусусиятларга эга эканлигини, нималарга қодирлигини аниқлайман. Менга Фёдор Сергеевичнинг иш услуби, феъли жуда ёқади. Ҳаммага бир хил кўз билан қарайди-да.

Акам ҳам «Пахтакор»да ишлаган. (1979 йилги авиаҳалокатда пахтакорчилар билан бирга ҳалок бўлган). Унинг ишини давом эттираяпман.

Фёдор Новиков: «Пахтакор» энг кучли команда бўлади»

— Мана барчамиз орзиқиб кутган кунлар ҳам етиб келди. «Пахтакор» олий лигага йўлланма олди. Утган йиллар мобайнида қанчалар кўнгилсизликлар бўлмади дейсиз. Барибир «ноумид шайтон» дедик. Олий лигада ўйнашнинг ўзи бўлмайди. Команданинг қувончли ва ташвишли кунида ҳам унга суянч бўлдингиз. Эндиги ниятларингиз қандай, кетмоқчимасмисиз?

— Биринчидан, ҳали кетиш ниятим йўқ. Бу асосийси. Иккинчидан, олий лигада ўйнаш учун бугунги ўйин даражамизни яна 45 фоиз оширишимиз керак. Бу биринчи ё иккинчи лига эмас-да! Фарқ ниҳоятда катта. Ўйлайманки, йигитлар билан олий лигада мустаҳкам ўрнашиб олиш учун имкониятимиз етарли. Менинг хомчўтимча, 1—6 ўринларда юришга ҳаракат қиламиз. Лекин ҳали мақтанмайлик. Вақт кўрсатади.

— Команда таркиби ҳақида икки оғиз гапириб берсангиз. Кимлар ҳисобига тўлдирмоқчисиз!

— Ўзбекистонда ягона бўлган кучли команда ташкил этиш учун катта резервлар бор. Четдан ўйинчи таклиф этиш ниятим йўқ. Ўзимиздан талантли ўйинчиларни топиб тарбиялаймиз. Мана Ҳасанов, Шарипов, Турсунов, Тўраевларнинг олий лигада ўйнаётган қайси ўйинчилардан кам жойи бор? Насиб этса ҳали кўрасизлар, олий лигада асосий составда шулар ўйнашади. Аммо ўйламанглар, бундай ўйинчиларни топиш, Тошкентга олиб келиш бизлар учун осон кечаётгани йўқ. Чунки, ҳеч ким меҳнати синггган иқтидорли футболчисини бошқа командага бергиси келмайди.

— «Пахтакор» катта бир жумҳуриятнинг фахри-ку! Шундай нуфузли командада шогирдлари тўп суриб олқиш олишса, улар учун бахт эмасми!

— Беш бармоқ баробар эмас. Ҳар кимнинг ўз ўлчови бор-да. Бу Новиковнинг командаси эмас. Бу йигирма миллионли Ўзбекистоннинг, қолаверса, қўшни жумҳуриятларда яшаётган «Пахтакор»нинг ажойиб ишқибозларининг ҳам суюкли командаси. Ҳамма биргаликда жон койитиши керак. Сизларга бир ибратли мисолни келтирай: Нўъмон Ҳасановни Қўқоннинг «Автомобилист» командасидан бир илож қилиб чақириб олдик. Биласизми, команда раҳбарлари унга у ёқда уй беришга ваъда қилишган экан. Бу орада кутилмаганда Нўъмонни «Пахтакор»га олиб қолдик. Гарчи у командадан кетган бўлса-да, қўқонликлар ваъда қилинган уйнинг калитини топширишди. Уларга раҳмат айтиш керак. Мана қандай фидойи одамларимиз бор...

— «Ёш ленинчи»нинг минг-минглаб муштарийлари орасида футбол ишқибозлари беҳисоб. Ҳар куни ўнлаб мактублар оламиз. Уларнинг кўпчилиги «Новиков ҳақида маълумот берсангизлар!» деб тинмай сўрашяпти...

— Бажонидил. 1927 йилнинг 2 мартида туғилганман. Кўраяпсиз, анча қариб қолдим. 1951 йилдан фирқа аъзосиман. Икки ўғлим бор. Бири муҳандис, бири спортчи. Фақат футболчи эмас. Турмуш ўртоғим яқинда пенсияга чиқади. Мана 35 йилдан бери у билан бирга аравани тортиб келаяпмиз. Унинг ҳам Тошкентга келиш нияти бор. Шунда балки менгаям анча осон бўлармиди.

— Командада ҳали камчиликлар бор. Иккинчи давра ўйинларида ана шу нуқсонлар очиқ кўриниб қолди.

— Эътирозингизга юз фоиз қўшиламан. Кўрдинглар, ўз майдонимизда 3—4 марта биринчи бўлиб тўп ўтказиб юбордик. Ҳатто кейин кўпчилик ишқибозлар ҳисоб ҳадеганда очилавермагач, киноя ҳам қиладиган бўлишди: «Битта тўп ўтказиб берсанглар-чи, кейин гол урасизлар!» деб. Йўқ, бу махсус ўйланган тактика ёки одат эмас эди. Аслида ҳимояни қандай ташкил этишни билмаганимизнинг оқибатида шундай бўларди. Доим ҳар ўйиндан кейин мана шу «касаллик» ҳақида куюниб гапирардим. Ҳаммаси ижрочиларнинг ҳали тажрибаси камлигидан эди. Агар ҳимояни мустаҳкамлаб олсак, олий лигада қийналмаймиз. Лекин бор кучимизни ҳимояга ташлаб олиш ниятимиз йўқ. Ҳам ҳужум, ҳам ҳимояни бир хилда ташкил этсак, у ёғи қийин кечмайди.

Мана дунёда донғи кетган «Наполи» командаси қандай ўйнаганлигини кўрдим. Уларда нима етишмаяпти? Ўйинни ташкил этиш ниҳоятда бўш. Ўйинни ташкил этиш дегани нима? Ҳар бир ижрочи оркестрда ўз партиясини ижро этиши шарт! Буям сизнинг ҳалиги юқорида айтган таънангизга тегишли. Уларда бўлса, аравани ҳар ёққа тортиб ётишибди. Марадонани ҳисобга олмаганда. У қандай ўйнашни, майдонда қандай ҳаракат қилишни шунақа устамонлик билан ўзлаштириб олганки, қойил қолмасдан иложинг йўқ. Унинг техникаси зўр.

— Фёдор Сергеевич, сиз билан суҳбатлашишдан олдин «Пахтакор» командасининг дарвозасини 12 йил ҳимоя қилган ажойиб дарвозабон Александр Яновский билан мулоқотда бўлдик. У ҳақда сизу биз, мухлислар фақат илиқ гапни айтишимиз керак. Боиси, у гарчи ўзга юртдан келган бўлса ҳам ўзининг севимли командасини яхши-ёмон кунларига шерик бўлди. Демоқчиманки, «Пахтакор»ни ярим йўлга ташлаб кетмади. Мана энди у футбол билан хайрлашиши аниқ. Яновскийнинг айтишича, энди командамиз дарвозасини ишониб топширадиган дарвозабон йўқ экан...

— Сашага тан бермасдан иложимиз йўқ. Нима бўлганда ҳам у ўз бурчини шараф билан бажарди. Бу гапни бекорга айтаётганим йўқ. Чунки у 70-йилларда ўзбек футболининг шавкатини элга танитган марҳум пахтакорчилар билан ўйнаган эди. Ўз дўстларининг, командадошларининг руҳи олдида қарзини узди. Командани олий лигага олиб чиқди.

Очиғи, «Спартак»да ишлаган вақтим асосан дарвозабонлар масаласи менинг зиммамда эди. Черчесов, Дасаев, Прудников, Бирюков, Городовлар билан мунтазам шуғулланганман. Бесков доим уқтирарди: «Фёдор, сен дарвозабонлар билан шуғуллансанг бас». Ҳозир «Пахтакор» учун ишончли дарвозабон топиш масаласи бизни қийнаяпти. Албатта баҳоргача ҳали вақт бор.

— «Пахтакор»га ишга келган вақтингиз бу йил командани олий лигага олиб чиқишингизга ишонганмидингиз!

— Ишонгандим десам, кўпам тўғри бўлмас. Лекин олиб чиқишим шарт эди. Бу менинг қарзим эканлигини билардим. Шу билан бирга Ўзбекистонда футболнинг жонкуяр мухлислари кўплигини ва уларнинг шунча йилдан бери ушалмай келаётган армонлари юкини ҳам билардим, ҳис қилардим. Энди ўйлаб кўрсам, адашмаган эканман. Ишонсанглар, мен келгач бугунгача йигирма кишини бўшатдим. Шунга мажбур бўлдик. Иложимиз йўқ эди. Кўпчилиги синовдан ўтолмади, бошқалари масъулиятни ҳис этишмади.

— Мухлисларга тилакларингиз!

— Тилагим кўп бўлса, қайси бирини айтайин. Муҳими, «Пахтакор»ни қўллаб-қувватлаб туришса, омон бўлишса бўлгани. «Пахтакор» нафақат Ўзбекистоннинг, қолаверса, Ўрта Осиёнинг, мамлакатнинг энг кучли командаси бўлади. Мен бунга ишонаман. Шундай миллионлаб сабр-бардошли, меҳнаткаш халқи бўлган команда сира кам бўлмайди.

— Айтганингиз келсин!

Н. ЖАЛИЛ суҳбатлашди.

МИРЖАЛОЛНИНГ ДЎСТИ

...Шариповлар оиласида уч қиз ва бир ўғил вояга етаяпти. Оила бошлиғи Ҳалим ака Самарқанддаги 22-автобус паркида, Норчучук опа эса 66-мактабда директор бўлиб ишлайди. Илҳом ёлғиз ўғил бўлгани учунми, уни ҳамма эркалайди. Шунинг учунми, ўғлини Тошкентга — «Пахтакор»га чақиришаётганини эшитиб отасининг «кўзи қиймади».

Илҳом энди Самарқандга меҳмондек келиб кетади. Лекин ҳар байрамда вақт топиб меҳрибонларини табриклаб қўйишни канда қилмайди. Болаликда бирга ўсган тенгқурларини соғинади.

Футболчи бўлиб танилиш осонмас. Илҳом 9 ёшида «Локомотив» ўйингоҳида ўзидан каттароқ болалар билан тўп тепишиб юрганида ҳеч ким ҳайратланмасди. Ёшгина боланинг майдонда ўзини эркин тутиши, тўп ортидан қолмай югуриши барибир тренер Хачатрян Антонович Заргарьянцнинг эътиборини тортмасдан қолмади. Орадан кўп вақт ўтмади. У Илҳомни болалар футбол командасига таклиф қилди.

Биз эса доим куйиниб юрамиз: «Наҳотки 20 миллионли Ўзбекистонда истеъдодли футболчилар топилмаса?» деб. Йўқ, аслида истеъдодларни тарбиялаш, излаб топиш учун елиб-югурадиган, жон койитадиган одамлар керак экан. Бразилияда «коптоқ тепмаган боланинг келажаги бўлмайди» деб бекорга айтишмайди. Бизда эса бунинг акси...

Бу камтарингина, уятчан йигитнинг футболга кириб келиши, тренерлар назарига тушиши кўпам қийин кечмади. Чунки 16 яшар болани ҳаётнинг анча-мунча аччиқ-чучугини татиб қўйган катта ёшли ўйинчилар орасида илғаб олиш қийин эди-да. Бу ёш ўйинчи 1987 йилда «Пахтакор» командаси раҳбарларининг эътиборига тушди. Таклиф қилишгач, Тошкентга келди. Шу йили у бор-йўғи ўн икки мартагина майдонга тушди. «Запас»да ўтирди. «Навбатдаги ўйинда тушасан». Яна навбат келмайди. Яна кўнглингни кўтариб қўйишади. «Машқ қилавер. Насиб этса...»

Йўқ, у кўп нарсага улгуролмади. Ҳарбий комиссариатдан қоғоз келди. Аммо ҳарбийлар ҳам тушунишдими, қисқа муддатли тайёргарликдан сўнг Илҳомни Самарқандга... қадрдон «Динамо»сига юборишди.

Бу йилги мавсумда уни яна «Пахтакор»га чақиришди. Илҳом асосий составда 33 марта ўйинга тушди. (Битта ўйинга огоҳлантириш олгани учун, тўрттасига эса жароҳат олиб тушолмади. Рақиблар дарвозасига 2 та тўп киритди. Камми? Йўқ, унинг учун асосийси, ҳимояни мустаҳкамлаш, ҳужумчиларга ёрдам бериш. Менимча, бу йилги мавсумда Илҳом мухлислар кўнглида яхшигина умид уйғотди. Шунинг учун ҳам унга «Ёш ленинчи» ва «Комсомольская правда» рўзномалари таъсис этган махсус соврин топширилди.

Мен Илҳомдан «командада қайси ўйинчи сенинг устозинг?» деб сўраганимда, ҳеч иккиланмасдан Хорен Оганесян, деб жавоб берди.

— Хорен жуда самимий футболчи. Майдонни яхши кўради. Бундай хислат ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Миржалолда шундай хусусият бор. Хорен тўпни ҳеч кимдан қизғанмайди. Ўзим бўлай, демайди-да. Бу айниқса, биз ёш ўйинчиларга сабоқ бўлаяпти, — дейди у.

Яна Илҳом ҳақида. У уйланган. Турмуш ўртоғи билан бирга Самарқанд кооператив олий билимгоҳининг сиртқи бўлими учинчи курсида таҳсил олишяпти. Хайрлашаётганимда анъанавий саволни такрорладим. «Келгуси йилги режаларингиз қандай?», «Олий лигада ҳам бу йилгидек ўйин кўрсатиш»...

М. АЛИМОВ,
«Комсомольская правда» рўзномасининг Ўзбекистон бўйича мухбири.

ОЛИЙ ЛИГА ҚУТЛУҒ БЎЛСИН, «ПАХТАКОР»!

ОМАДНИ ҚАРАНГКИ, ЭНДИ ЕЛҒИЗ «ПАХТАКОР»НИ ЭМАС, БАЛКИ ЖУМҲУРИЯТИМИЗНИНГ ЯНА ИККИТА КОМАНДАСИ «НЕФТЯНИК» ҲАМДА «НАВБАҲОР»НИ ҲАМ ОЛҚИШЛАЙДИГАН БУЛДИК. БУНДАЙ КУНЛАРНИ ҚАНЧАЛАР ИНТИҚ КУТГАНДИК...

ЁРУҒ КУНЛАР БОР ЭКАН...

«Пахтакор»... Бу номни мен умрим бўйи ардоқлаб келаман. Менинг барча яхши-ю-ёмон кунларим у билан боғлиқ. Қувончим ҳам, ташвишим ҳам шу. Гоҳо дўстларимнинг нолиб қолган пайтлари ҳам бўлган: «Нима қиласиз, Ахборжон, мунча куйиниб. Катта бир команданинг ташвиши бир сизга қолганми?» деб. Йўқ, мен «Пахтакор»га суяниб қолганимдан сира нолимайман. Қайтанга суюнаман...

Ўзбекистоннинг етакчи командаси бўлмиш «Пахтакор»нинг олти йиллик узоқ танаффусдан сўнг яна олий лигага йўлланма олиши нафақат жумҳуриятимиз футбол ишқибозлари учун, балки бутун Ўрта Осиё ҳудудида яшаётган мухлислари учун ҳам катта байрамга айланди, десам янглишмайман.

Очиғи, шундай яхши кунда барибир бошдан кечирганимиз ташвишли кунлар эсга тушар экан. Бир томондан, ўн бир йил муқаддам энг кучли команда бўлиб шаклланиб келаётган пахтакорчиларнинг авиаҳалокатга учраганлиги жуда оғир зарба бўлган эди. Иккинчи томондан эса, янги команда ташкил этилиши борасида йўл қўйилган катта хатоликлар йиллар давомида ўз таъсирини кўрсатди. Қанчалаб тренерлар, ўйинчилар Тошкентга марҳум дўстларининг порлоқ хотираси ҳаққи-ҳурмати командани тиклаш, катта бир халқ кўнглига таскин бериш учун эмас, балки мўмай даромад топиш учун келиб кетдилар.

«Пахтакор» биринчи лигада ўйнай бошлагач, олти мавсумда олти марта бош тренер алмаштирилди. И. Секеч, В. Тихонов, Б. Абдураимов, В. Носов, Т. Исоқов, Ф. Новиков... Утган ишга саловат. Энди қанча куйиниб гапирган билан бефойда. Мен бугун Фёдор Новиков шаънига ўзимнинг илиқ ва самимий сўзларимни айтишни истардим. Шу фидойи инсон Тошкентга келганида тўғриси, кўпчилигимиз норози бўлганимиз сир эмас. У киши меҳмон сифатида эмас, балки ортида унга миллионлаб кўзлар умид билан термулиб турганини ҳис қилди. Билдирилган ишончни оқлади ҳам. Амалга оширган ишларни бирма-бир санаб ўтирмайман. Бу хайрли ишлар шундоқ ҳам ҳаммага маълум. Унинг ибратли, бошқа тренерларга ҳам сабоқ бўладиган фаолиятидан бир лавҳа айтайин: Кейинги йилларда биринчи лига мусобақалари календарини тузувчи марказдаги баъзи «мутахассислар» «Пахтакор» учун ниҳоятда ноқулай шароитларни юзага келтириб кўпчилик ўртасида ҳақли эътирозлар туғдиришгани маълум. Ф. Новиков ССЖИ Футбол Федерацияси раҳбарияти билан бу масалани ижобий ҳал қилишга эришгани — энг сўнгги ўйинларнинг уччаласи ҳам ўз майдонимизда ўтказилгани бунга жонли мисол.

«Пахтакор» дастлабки беш ўйиндан сўнг саккизинчи ўринни эгаллаб турган пайтда «унга яна олий лигага чиқиш даргумон» деб шубҳа билдирган мухлислар ҳам топилганди. Йўқ, навбатдаги беш учрашувдан сўнг бешинчи, яна беш турдан сўнг эса тўртинчи ўринга кўтарилиб олдик. Энг асосий кўрсаткичлардан бири шу бўлдики, «Пахтакор» энди рақиблар майдонида ҳам мезбонларга очко бермай қўя бошлади. Биринчи лиганинг энг кучли командаси, деб тан олинган спартакчиларга ўз майдонида ҳам, Тошкентда ҳам бир очко бермаганини эсланг.

Агар пахтакорчиларнинг сўнгги ўн учрашув натижаларини ўтган мавсум ҳисоби билан солиштириб кўрсак, 1989 йилда командамиз охирги ўн матчда бор-йўғи 6 очко тўплаган ва тўплар нисбати 10—26 бўлган бўлса, бу йил шунча ўйиндан 15 очко тўплаб, тўплар нисбати 27—12 га тенг келди. Бутун мавсум давомида командамиз икки мартадан қаторасига тўрттадан ғалабага эришди. Қизиқ фактга эътибор беринг-а: пешқадам командаларнинг биринчи ва иккинчи davраларда тўплаган очколари қуйидагича бўлди:

«Спартак»	**29**	**28**
«Пахтакор»	**24**	**30**
«Металлург»	**26**	**26**
«Локомотив» М	**24**	**23**
«Динамо» Ст	**25**	**21**
«Шинник»	**23**	**23**

Энг қувончлиси, командамиз ўз майдонида бирон марта ҳам мағлубиятга учрамади. 38 ўйинда 80 тўп киритиб ўзига хос рекорд қўйди. Тўп киритиш бобида бир вақтлар энг кучли командалардан саналган «Қайрат» ва «Зенит» футболчиларининг киритган тўпларини бирга қўшиб ҳисоблаганда ҳам улар «Пахтакор»га етолмайдилар.

Ажойиб ўйинчимиз, биринчи лиганинг энг кўп тўп урар ўйинчиси Игорь Шквирин 19 командадан фақат «Нефтчи» ва «Динамо» (Сухуми) командалари дарвозасига тўп киритолмади, холос. Шу ўринда фахрийлардан А. Яновский, Г. Денисов, С. Бондаренко, Х. Оганесянларнинг маҳоратига таҳсин айтиш керак. Истеъдодли ўйинчилардан қайси бирининг номини санашни билмайман. Мен ишлаётган спорт қўмитамизга, қолаверса, ойнаи жаҳон манзилгоҳига «Пахтакор»ни суйган, унинг ҳар бир ўйинини орзиқиб кутадиган, юзлаб чақирим нелигини билмай ҳар ўйинда Тошкентга келиб кетадиган адолатли ва жонкуяр мухлислардан мактублар оламан. Улар ўз мулоҳазаларини, таклифларини, тилакларини пахтакорчиларга етказишимизни сўрашади. Гоҳо ўйланиб: «Агар шундай мухлислар, футбол учун жон куйдираётган мухбирлар бўлмаганида, балки «Пахтакор» олий лигага ҳали чиқмаган бўлармиди?» деб ҳам қўяман.

Майли, нима бўлганида ҳам бу йил биз учун кутилмаган бахт олиб келди. Омадимизни қарангки, «Пахтакор»нинг ўрнига бир эмас, иккита командамиз — «Нефтяник» ҳамда «Навбаҳор» биринчи лигага йўлланма олишди-я! Насиб этса, ҳали уларнинг издошлари кўпайишига ишонаман.

Аҳбор ИМОМХЎЖАЕВ.

	ЯКУНИЙ ЖАДВАЛ						ЎЗ МАЙДОНИДА						ЎЗГАЛАР МАЙДОНИДА					
	Ў.	Ю.	Д.	М.	Т.	О.	Ў.	Ю.	Д.	М.	Т.	О.	Ў.	Ю.	Д.	М.	Т.	О.
1. «Спартак»	38	24	9	5	73—30	57	19	17	1	1	49-16	35	19	7	8	4	24-14	22
2. «Пахтакор»	38	23	8	7	80—45	54	19	16	3	0	56-19	35	19	7	5	7	24-26	19
3. «Металлург»	38	19	14	5	58—30	52	19	14	5	0	39-10	33	19	5	9	5	19-20	19
4. «Локомотив» М.	38	19	9	10	52—34	47	19	14	3	2	33-12	31	19	5	6	8	19-22	16
5. «Динамо» Ст.	38	20	6	12	56—42	46	19	16	1	2	37-13	33	19	4	5	10	19-29	13
6. «Шинник»	38	19	8	11	55—39	46	19	14	4	1	38-11	32	19	5	4	10	17-28	14
7. «Нистру»	38	14	12	12	50—44	40	19	9	7	3	30-18	25	19	5	5	9	20-26	15
8. «Нефтчи»	38	14	10	14	52—51	38	19	14	4	1	38-7	32	19	0	6	13	14-44	6
9. «Таврия»	38	11	16	11	40—38	38	19	9	8	2	32-19	26	19	2	8	9	8-19	12
10. «Факел»	38	14	9	15	43—45	37	19	9	5	5	29-15	23	19	5	4	10	14-30	14
11. «Геолог»	38	14	9	15	38—45	37	19	12	4	3	26-8	28	19	2	5	12	12-37	9
12. «Динамо» Сх.	38	14	8	16	36—41	36	19	11	6	2	23-9	28	19	3	2	14	13-32	8
13. «Тирас»	38	10	15	13	32—45	35	19	9	8	2	24-16	26	19	1	7	11	8-29	9
14. «Котайк»	38	12	9	17	44—52	33	19	11	5	3	33-19	27	19	1	4	14	11-33	6
15. «Ростсельмаш»	38	11	9	18	39—56	31	19	9	5	5	23-15	23	19	2	4	13	16-41	8
16. «Локомотив» НН	38	10	11	17	39—58	31	19	10	6	3	26-16	26	19	0	5	14	13-42	5
17. «Қайрат»	38	10	10	18	35—50	30	19	7	6	6	22-20	20	19	3	4	12	13-30	10
18. «Зенит»	38	8	14	16	35—41	30	19	6	9	4	22-14	21	19	2	5	12	13-27	9
19. «Кубань»	38	11	6	21	34—60	28	19	9	5	5	25-18	23	19	2	1	16	9-42	5
20. «Кузбасс»	38	4	6	28	21—66	14	19	4	4	11	12-20	12	19	0	2	17	9-46	2

МУХЛИСЛАР ТАБРИГИ

«Пахтакор» ўйинини қолдирмай кўриб бораман. Гоҳо афсус чеккан пайтларим ҳам бўлган: «Эҳ, йигит бўлганимда албатта футбол ўйнардим. Шу командани олий лигада кўрсам...» деб армон қилардим. Мана шундай кун етиб келди. Ўйинчиларнинг қай бирига таҳсин ўқий: Балли, йигитлар! Айниқса Фёдор Новиковга катта раҳмат. Шундай масъулиятни бўйнига олиб, қойиллатди. Илоё, олий лигада ўрнингизни топиб кетинглар, азиз ўйинчилар! Сизларга кўз тегмасин.

Насиба ЭРГАШЕВА,
Сирдарё вилояти, Меҳнатобод ноҳиясидаги 5-ўрта мактаб муаллимаси.

ТВ

16 НОЯБРЬ — ЖУМА

● **УзТВ I**

11.25 Кўрсатувлар тартиби. 11.30 Зоология. Балиқлар. Уларни муҳофаза қилиш. 12.00 «Брянск ўйинлари», «Коржун ороли». Телефильмлар. 13.00 Такрорий фильмлар экрани. «Дастлабки тергов». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби. 18.05 Янгиликлар. 18.10 «Қанот, оёқ ва думлар». Мультфильм. 18.20 Эстрада концерти. 18.45 «Изларингни излайман...» 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 «Янги атамалар». Жумҳурият атамашунослик қўмитаси аъзолари билан учрашув. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Сен мени дегил жоним». Мусиқий кўрсатув. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Транссибирь экспресси». Бадиий фильм («Қозоқфильм»). 23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● **УзТВ II**

19.00 Кўрсатувлар тартиби. 19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бу оқшом» (рус тилида). 20.00 «Пульс». Информацион кўрсатув. 20.10 «Бу оқшом» кўрсатувининг давоми.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Бех аз санноъи олам деҳқон аст». Пахтакорлар учун кўрсатув. 22.50 «Бардлар». Бадиий фильм (рус тилида).

● **МТ I**

7.00 «120 минут». 9.05 Мультфильм. 9.25 «Сильва». И. Кальманнинг шу номли опереттаси асосида телевизион мусиқий фильм. 1 ва 2-сериялар. 11.45 «Нижегород матрёшкалари». Анъанавий халқ ҳунармандчилиги ҳақида телевизион ҳужжатли фильм. 12.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 13.00 «Вақт». 13.40 Хоккей. ССЖИ чемпионати. МАСК — «Химик». Воскресенскдан кўрсатилади. 2 ва 3-даврлар. 14.50 «Бизга одамлар ҳақида сўзлаб берган ёзувчи ҳақида...» Ж. Амаду.

* * *

17.10 «Мусиқий хазина». Л. Бетховен. Фортепьяно ва оркестр учун 5-концерт. 17.50 «Образ». Юқори синф ўқувчилари учун адабий кўрсатув. 18.50 Долзарб интервью. 19.00 «Вақт». 19.30 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 20.00 Мексика фольклор балетининг чиқиши. 20.30 «В и Д» таништиради: «500 программаси», «Капитал-шоу», «Мўъжизалар майдони». 21.30 «Вақт». 22.00 Коллаж. 22.05 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра. 22.20 «Бу бўлган... бўлганди...» 22.40 «В и Д» таништиради: «Вагляд», «Веди», «МТУ». 01.55 «ТСН».

● **МТ II**

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15, 10.25 «Олимпдан ўз ўрнингизни эгалланг». Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.45 Табиатшунослик. 2-синф. Кузда жамоат хўжалигига. 9.55 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.40 Мусиқа. 4-синф. Рус халқ чолғулари. 11.55 Билимдонлар учун машқ.

* * *

17.30 РССФЖ шаҳарлари телестудиялари. Н. Кириченко куйлайди (Краснодар). 18.00 Оғир атлетика. Жаҳон чемпионати. Венгриядан кўрсатилади. 18.45 Спорт ҳамма учун. 19.00 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 19.30 «Сизга куйлаб бераман». Муаллифлик қўшиқлари Москва фестивали 20.15 «Рексни қайтаринг». Мультфильм. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Жонсарак». Мультфильм. 20.45 «Ялта-91» эстрада қўшиқлари ижрочилари танлови. 20.55 Коллаж. 21.00 «Сен-Поль-де-Венседаги вернисаж». 22.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.

* * *

23.30 МТ хазинасидан. «Энди кетаверсин». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Мосфильм»).

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

«Ёш ленинчи»
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издаётся на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.
ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
ИНДЕКС: 64607.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Д. — 28615.